Hanebo-Jul

1997

Utgiven av Hanebo Hembygdsförening

Hanebo Jul

Årgång 49

Omslagsbilden:
Milstolpen vid Sandsberg är olik andra. Den har försetts med texten:
Uppsatt af K.F.B. och initialerna C.C.F. D.H.F.
K.F.B. bör betyda Kila Fors Bruk.
Men vad står de andra bokstäverna för?
Vid Herrgården i Sibo står en kopia av milstolpen.
Foto: Erland Ericsson.

Tiondeladan vid prästgården, förra årets omslagsbild,
har ännu ej fått det nya spåntaket,
men man räknar med att det skall ske före årsskiftet.
Hanebo Jul återkommer i nästa nummer
med en beskrivning av den restaureringen.

HANEBO HEMBYGDSFÖRENING

Ordförande: Erland Ericsson, Frivyvägen 7, 823 30 Kilafors
Kassör: Britt Norén, Stationsgatan 20, 823 30 Kilafors
Sekreterare: Ivar Svedén, 5155 Västansjö, 823 91 Kilafors

Övriga ledamöter i styrelsen:
Rut Andersson, 5182 Västansjö, 823 91 Kilafors
Urban Bengtsson, Böle 6172, 821 91 Bollnäs
Margareta Nilsson, 5200 Lotgården, 823 19 Kilafors
Rickard Persson, Böle 6190, 821 91 Bollnäs

Medlemsavgift: 30 kr/år *Postgiro:* 28 19 91-0

Layout och tryck: Nyströms Tryckeri AB, Bollnäs 1997

Hanebo-Jul

1997

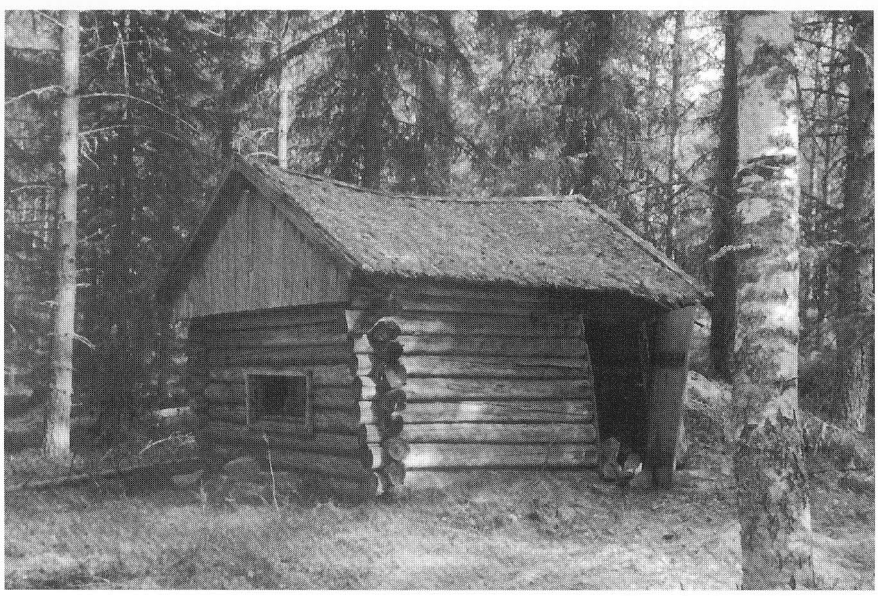

Betlehem, kojan på kyrkans skog mellan Brattbergsbotjärn och Nansjön.
Foto: Erland Ericsson.

Julen, den helg som så många av oss ser fram emot och förväntar sig så mycket av närmar sig. Många av oss hoppas på en lugn och avstressande tid tillsammans med barn och barnbarn, släkt och vänner och att få äta gott och ha det skönt.

Många ser fram emot att få ge julklappar och andra, särskilt barnen, ser fram emot att få julklappar. För en del av oss är det väsentligaste att välja ut den finaste julgranen som finns på torget eller om man har möjlighet därtill i skogen.

Andra anser att utan julottan blir det ingen riktig julhelg. Mellandagsreorna är en annan företeelse som en del av oss väntar på. Alla har vi något att se fram emot.

Tyvärr kan inte alla glädjas åt lugnet tillsammans med släkten, eller att få äta sig mätta och ge eller få julklappar. Krig och svält är deras verklighet.

Låt oss ägna dem en tanke när vi frossar i julmaten och öppnar våra julpaket.

Konfirmander 1997

Segersta konfirmander. Foto: HB Bildboxen.

Hanebo konfirmander. Foto: HB Bildboxen.

Konfirmandjubiléer 1997

Segersta 1927 och 1967. Foto: HB Bildboxen.

Segersta 1937. HB Bildboxen.

Segersta 1947 Foto: HB Bildboxen.

Hanebo 1947. Foto: Annika Röstberg, Bildmakarna i Bollnäs.

Segersta 1957. HB Bildboxen.

Sista klassen i småskolan i Västerberg

Året var 1939 då skolan lades ner, det var denna lilla klass som var anledningen till att man sedan fick gå två klasser i Löten. Tidigare började man växelvis i Västerberg och Löten men att hålla skola för så få var knappast ekonomiskt.

Vi var sex elever och Linnea Hallström var lärarinna.

Evert Persson, Västerberg, Gerd Pettersson numer Gustafsson, Hallen, Stig Stenberg, Hallen, Märta Jonsson Olsson, Löten, Erland Ericsson, Hallen och Bo Hallström, Västansjö, Bo hörde egentligen inte till men följde med mamma från Västansjö, han är också ett år yngre än vi andra. Han fortsatte skolan i Västansjö medan vi andra fick fortsätta i Löten.

Erland Ericsson

Bergviken som kommunikationsled

Varje dag läser vi i tidningar och ser på TV om vilken stor betydelse den infrastrukturella utvecklingen har för vårt samhälle. Det byggs hela tiden nya vägar, repareras och byggs om i det gamla vägsystemet. Omläggningar och utbyggnad av järnvägen genom Hanebo är i skrivande stund ett stort och omdiskuterat ämne.

Mitt i denna teknikens knutpunkt har jag hamnat med riksväg 83 på en sida och norra stambanan på den andra sidan av gården, med det modernaste av allt passerande med ett blinkande sken vid 22.30 tiden, Amerikaflyget! I alla dessa plåtfarkoster transporteras människor till nära och fjärran mål. Resandet är en del av vardagen. Det är bekvämt att sittande i en skön stol komma fram utvilad, mätt och belåten till kanske en helt annan del av världen.

En flygresa på 7 timmar tar oss i dag till New York eller Kanarieöarna. Det är samma tid som det tog att resa mellan Bollnäs och Söderhamn på 1860-talet med den tidens modernaste farkoster, det propellerdrivna ångfartyget Bergviken, hästbanan i Landa och ångtågen mellan Bergvik och Söderhamn.

Om vi tänker oss tillbaka till 1800-talets mitt i byarna i Utibygden efter Bergvikens södra strand.

Vägar fanns det men de var ganska krokiga och backiga. Järnvägen hade ännu inte nått till våra bygder.

Häst och vagn var det enda fortskaffningsmedel som fanns att tillgå när man färdades efter dessa slingrande vägar.

För att korta av resvägarna och många gånger vinna tid, speciellt vid kyrkofärder hade man i dessa byar roddbåtar för att transportera sig över sjön sommartid. Båten ägdes och sköttes av byalagen.

Varje gård hade sin plats i båten. Där hade man sitt bomärke inristat i båten. Åran, som också var märkt, förvarades hemma, och man fick själv göra en ny åra om den blev utsliten ellet bröts av.

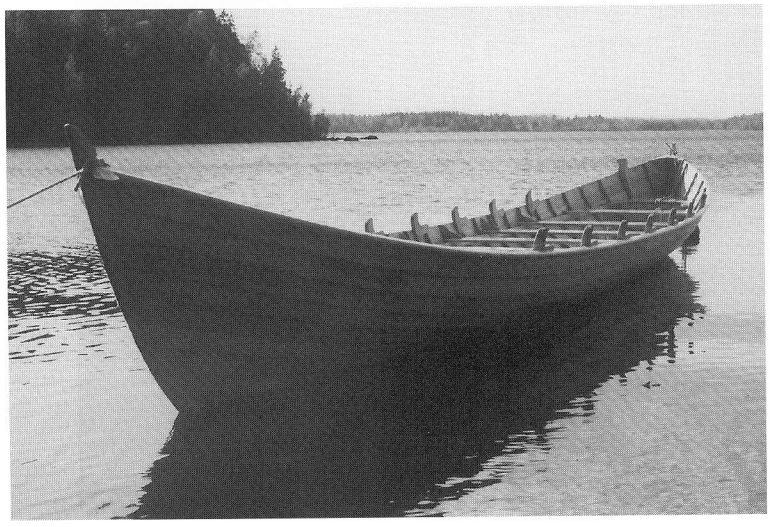

Några båthus för dessa upp till de 15 m långa båtar har vi inte kunnat bekräfta. I skyddade vikar som t ex Sjömyre där Lilltjäraby hade sin båtplats var det väl enkelt att bara binda fast båten mellan turerna.

Vallsänge och Gusbo hade sin båt i Vallsängesviken, den ligger inte lika skyddad från stormarna som Sjömyre så den båten fick dras upp på land efter varje användning. Till styrmän på dessa båtar utsågs de män i byn som bäst kände till stenar och grund i sjön. Styrmannen måste också vara en betrodd man med pondus som man kunde lita på om någonting gick galet med båten ute på sjön. Bergviken kan ju som bekant ändra sinnelag ganska fort. Det finns en berättelse om styrmannen Erik Jönsson från Innegården i Vallsänge. Det blåste upp till storm under en hemfärd från kyrkan och med idoga stampningar och kommenderingar lyckades ha få ordning på en närmast panikslagen besättnig och föra båt och folk i säkerhet på land.

En augustisöndag år 1889 satt en då 12-årig pojke i tallbacken vid kyrkbåtplatsen i Vallsänge och väntade på de hemåtvändande kyrkobesökarna. Under taktfasta årtag glider båten fram över vattnet, när de närmar sig land kunde han höra hur roddarna under ackompanjemang av årornas plask och vågornas kluckande mot båtens stäv sjunga psalmen "säg minns du den psalmen vi sjöngo, i vår barndom då skymningen föll tät och så tung mot vår ruta säg minns du den än ...". Pojken kunde väl då inte ana att det var den sista kyrkbåtsfärden som företogs på Bergviken. Pojken hette Olov Larsson, 1877–1953. Detta berättade han för Bertil Larsson, som sedermera blev hans efterträdare på gården Ol-Nils i Vallsänge.

Det här med kyrkbåtar är någonting som jag har gått och funderat över i många år. Tiden har väl inte räckt till för att ta itu med drömmen. Men så en dag fick jag höra talas om att det börjat byggas båtar i Delsbo. Sedan blev det båtar i Vallsta. Byarna kring Woxsjön planerade att skaffa kyrkbåtar. Det började bli dags!

Tillsammans med Börje Larsson företog jag en studieresa till Vallsta den 19 juni 1996 för att se deras båtar, båthus och bryggor. Där skapades kontakter som senare renderade i att jag fick en inbjudan att följa med Arbrå kyrkbåtsroddare på en långrodd från Fagersta till Mälaren på Strömsholms kanal. Efter den upplevelsen kunde jag inta släppa tanken på att det på något sätt måste bli en kyrkbåtsförening även i Bergviken.

För att få reda på hur stort intresse det kunde finnas bland folk i allmänhet hyrde vi in 2 st båtar från Vallsta. Visst fanns det intresse. Båtarna blev väl fyllda när vi den 17 augusti 1996 gjorde den första långbåtsturen på Bergviken sedan 1889.

I september förra året kallade vi till ett intressemöte på

Lilltjära bygård, ett tiotal intresserade hade hörsammat inbjudan. Under mötet väcktes frågan om att ta kontakt med ev intresserade i Segersta. Sagt och gjort, intresse fanns även där så nästa möte förlades till Landa Öfre station i början av oktober. Vid detta möte valdes styrelse. Mötet bestämde att firma skulle tecknas under namnet HANEBO/SEGERSTA KYRKBÅTSRODDARE.

Nu kunde vi börja leta pengar till projektet. Ett antal tiggarbrev skickades ut till fonder, företag och kyrkan.

Fram på vårkanten hade vi fått ihop ett 40-tal finansiärer som bidragit med pengar och material till båt och båthus.

Tack vare att vi har sådana givmilda företagare och förstående fondförvaltare m fl kunde även vi vända oss till Lasse Forslund i Bjuråker med en beställning på en kyrkbåt. Båten började byggas den 7 januari 1997 av 4 st ALU-elever med Lasse Forslund som handledare. Byggandet av den 15,3 m långa och 2,2 m breda båten och därtill 14 st åror för roddare och en styråra, tog ganska precis 5 mån.

Under sommaren har 2 st båthus med tillhörande kaj för i och urstigning byggts. Båthuset i Segersta ligger nerströms kraftverket i Stadigsviken i anslutning till Landabanan på av Stora Kraft upplåten mark. Båthuset i Lilltjära ligger på mark som vid laga skifte togs ut som mark för uppförande av båthus. Vägen ner till allmäningen är f ö byggd på en gammal banvall som tjänade som stickspår för att transportera material som kom med båt över sjön vid byggandet av norra stambanan.

Den 20 juli inför ca 150 åskådare invigde vi båthuset i Lilltjära och Bertil Larsson kunde som dopförättare ge båten namnet LOMMEN.

Vid båthuset i Segersta återstår ännu några kompletteringar. Men vi hoppas att vi skall kunna ha dop och invigningsfest även där någon gång nästa sommar.

Efter denna lilla tillbakablick vill vi återigen tacka alla våra sponsorer. Det är er vi skall ha i åtanke när vi blickar ut över Bergviken och ser denna vackra båt glida fram över vågorna.

God Jul önskar
Hanebo/Segersta kyrkbåtsroddare
gm Lasse Engman, ordf

Gammal affär

Mellan Kilafors och Hällbo har genom tiden funnits rätt många butiker. I Hallen fanns Kooperativa och Hanssons, i Löten "Lötboa", i Västerberg Kooperativa i samma hus som småskolan och i Lotan vid Bodbacken en affär och vid Alvins också en butik och i Spårnäs Kooperativa och på Knektåsen Strömbergs .

Ni som kan lite data om dessa affärer hör av er till Hanebo Jul och Hembygdsföreningen

På bilden från affären vid Alvins, systrarna Helena och Mia Eriksson från Västerberg. Vem damen i mitten är känner vi inte till. Helena arbetade i affären.

Flickor, flickor . . .

Tidigt tjugotal

Året är 1920. Sveriges kungapar heter Gustav V och drottning Viktoria. Freden i Versailles 1919 hade satt punkt för första världskriget. Trots att det neutrala Sverige inte deltagit i kriget känner vi av efterverkningarna. Dyrtider med varubrist, hög arbetslöshet och försörjningssvårigheter drabbar även våra bygder.

Hjalmar Branting väljs till landets statsminister, och ett beslut om kvinnlig rösträtt skall komma att träda ikraft. Hanebo sockens kommunalfullmäktige består av tjugofyra män och ***en*** kvinna, fru Ida Södergren från Sibo. Fullmäktiges ordförande är hemmansägare Anders Andersson från Västansjö.

Av de familjer som är bosatta runt Bofarasjön, försörjer sig de allra flesta på jord- och skogsbruk. Torpare och småbrukare har några få kor och getter, medan bönderna har mera jord och djur samt äger större delen av skogen. Barnkullarna är stora, det förstår man av skol- och konfirmationskort.

Konfirmanderna

Konfirmationen var en viktig milstolpe i ungdomarnas liv. Man kan se den som en "inträdesbiljett" till vuxenvärlden. Alla gick och läste för prästen. För ungdomarna existerade ingen lång och utdragen tonårstid, utan när man "gått å lässt" var man vuxen och skulle arbeta.

De barn som var födda 1906 konfirmerades 1921.

Vi ska bekanta oss med några flickor från Bofara med omnejd som gick och läste det året.

Kerstin

Kerstins far var bonde och tillika hästhandlare. Många historier om honom lever kvar i bygden. Av dem framgår att han var en riktig "hästskojare". Kerstins mor Sara var från Lilltjära och av samma släkt som sångaren Eric Jonsson. Kerstin växte upp med sina bröder Gösta, Anders och Erik.

Jenny

Jenny var bonddotter. Hennes mor Anna var från Katrineholm utanför Hamrånge och hade kommit till gården som hustru till Erik, en äldre bror till Jennys far. Erik avled emellertid, och Anna gifte om sig med den yngre brodern Lars och fick sex barn, varav Jenny var yngst. Jennys äldsta bror, Olle, utvandrade 1918 till Amerika.

Estrid

Hon växte upp på Löten 3, en gård, som trots att den var, vad man kallar stamhemman, ser ut att ha fått flytta på sig, då byn skiftades. Gården ligger nu nära stranden på södra sidan av Bofarasjön. Här bodde Estrid med föräldrar och två yngre bröder. Modern var sjuklig så Estrid fick tidigt ta ansvar för djur och hushåll.

Hilda

Hildas far förordnades som 19-åring (1880) till soldat och fick bygga sig ett torp under Löten 2 i Vallstugubäcken. Han gifte sig 1884 och paret fick i rask takt tio barn, varav Hilda var näst yngst. När Hilda slutat skolan var mamman över femtio år och ej så stark längre. De äldre systrarna var utflugna så det föll sig naturligt, ja rentav nödvändigt, att Hilda blev kvar hemma för att delta i gårdens sysslor.

Emma

Emmas familj bestod av föräldrarna, henne själv och sju syskon (yngsta systern var inte född än). Hennes föräldrar var torpare. Fadern hade tidigare varit soldat vid Helsinge regemente. Han var mycket stolt över sin titel. Trots extrem trångboddhet hade de en manlig hyresgäst. En man som Emmas mor Anna gärna ville ha till svärson. Detta ville inte Emma, så hon tog sin tillflykt hos mormor, som bodde i Lötbodarne. Därifrån flyttade hon till Tönsen.

Skvaller

Hilda skriver i brev till Jenny:

– *du har nu varit med på mycket sedan sist. Det har varit bröllop och så har du väl varit med på mycket annat roligt kan jag tro men jag är för det mesta hemma. Men jag vet av nån annan som springer. Emma hon är aldrig hemma, än har hon sällskap med den pojken och än med en annan* (8 dec 1921).

– *du frågar hur det är med Emma. Hon är i Lötbodarneän, få se hur länge* (19 mars 1922).

– *tänk jag har inte träffat Emma nå sen Lindéns mor begravdes, strax efter midsommar var det. Jag undrar hur hon mår nu. Jag tänker hon blir i Plitens* (i Tönsen) *för jämnan. Det skulle vara riktigt roligt att träffa henne* (6 dec 1922).

– *kan du tänka dig att jag var till Plitens annandag jul. Olssons Wira var också med. Det var roligt att komma dit en gång igen. Där blev vi bjudna på både mat och kaffe. Du kan inte tro vad Emma blivit stor och tjock. Hon var som en fru* (21 jan 1923).

Pigor

Merparten av landsbygdens flickor i tidigt tjugotal hade liten eller ingen chans att utbilda sig. Dom måste tidigt börja arbeta, antingen oavlönade åt sina egna föräldrar eller som lågavlönad piga åt någon bonde. Som tämligen nygifta och med små barn fick de, när andra världskriget utbröt och männen inkallades, axla det fulla ansvaret för familjen. Därefter arbetade de vanligtvis i det egna hemmet, för tiderna blev sådana, att familjerna kunde leva på en lön. De fick uppleva att barnbidrag och folkpension, skolmat och skolskjutsar infördes. Elektricitet, radio och telefon blev vanligt i alla hem och i slutet av 50-talet kom televisionen. Detta är idag historia för 90-talets tonåringar, som vi får hoppas också går en ljus framtid till mötes.

Tonåring idag

Låt oss göra ett tankesprång och se hur Jenny och dom andra flickorna skulle ha haft det, om de levat idag. Alla går fortfarande i skolan, antingen i högstadiet i Kilafors eller i gymnasiet i Bollnäs. De äger alla cyklar, men åker inte några längre sträckor på dem, utan skjutsas i bil av föräldrarna då de ska ut på nöjen eller fritidsaktiviteter. Några av dem skulle äga häst, kanske tävla med den, någon skulle köra både moped och snöskoter, någon skulle spela något instrument, sjunga eller spela teater och någon skulle kanske spela fotboll.

Förmodligen skulle var och en av de här flickorna göra flera av de här sakerna. Dom skulle dessutom ständigt lyssna på musik och titta en hel del på TV. Dom har knappast hunnit väva någon trasmatta, lärt sig mjölka en get eller brodera sitt monogram, men dom kan däremot hantera fax och dator, går på betald teknikutbildning under sommarlovet, har en uppfattning om världsläget, diskuterar jobb och utbildning och kan det mesta om KAS och stämpelpengar.

Likheter och olikheter

Även om de materiella förutsättningarna har genomgått en revolutionerande förändring så har tankar och känslor inte nämnvärt förändrats under årtiondena. Det skvallras

Pastor Hjalmar Bladins grupp är här samlad utanför Hanebo kyrka. Pastorn tronar längst till vänster och i den bakre pojkraden ser vi tvåa från vänster (något skymd) Enar Jönsson, Bofara, nr 5 är Sven Groth, Hallen, nr 7 Bernhard Andersson, Hallen, nr 13 Manfred Hedberg, Löten, nr 15 Hjalmar Andersson, Västansjö, nr 17 Lars Helin, Västerberg, nr 19 Per Östblom, Hallen och nr 20 en Westlén från Lotan. De stående flickorna från vänster räknat är Hilda Norin, Emma Bergkvist och Estrid Olsson, alla från Löten. Nr 5 i raden är Jenny Larsson, Bofara och nr 7 (med knappar på axlarna) Kerstin Persson, Västerberg. Sittande flicka nr 5 från vänster är Marta Hedlund, Löten. Av de sittande pojkarna är de tre längst till höger Edvin West, Bofara, Edvin Hjort, Sörberget och Klas Andersson, Västansjö.

ungefär lika nu som då. *"Dom skriver på ett annat sätt men menar lika ..."* som en tonåring så träffsäkert påpekar. En flicka idag inleder ett brev med *"Hej Jenny!"* medan 20-talets flickor uttryckte sig sirligare, t ex *"Ihågkomna kamrat Jenny."* Dagens brevväxling tonårsflickor emellan innehåller ofta klagomål om föräldrar eller syskon, något jag inte sett i Hildas och de andra flickornas brev.

I tidigt 1900-tal präglades uppfostran mycket av de tio budorden. Jag tänker särskilt på *"Du skall hedra Din Fader och Din Moder på det att det må gå Dig väl..."* Emma opponerade sig kraftfullt mot sin mor och det väckte förundran hos kamraterna. Kanske avundsjuka också, att hon vågade!

I Emmas och den tilltänkte fästmannens fall var det inte bara flickorna som skvallrade sinsemellan, utan vuxna pratade också en del. Ett prat som utvecklades till rent förtal och det var Säfs-Lasse i Vallstugubäcken som var orsak till detta. Han ådrog sig en stämning och det blev tingssak. Olle Olsson, Johan Fohlin m fl reste in till tinget som åhörare och kunde senare berätta att rättegången hade utvecklats till rent spektakel.

Cykeln

För 75 år sedan tog det avsevärd tid att färdas mellan byarna och ner till samhället. I början på 20-talet var det få sockenbor som hade bil. Först i Hanebo att skaffa bil, en Brisco årgång 1920, var bröderna Eriksson från Västigårn i Lilltjära. I sörsockna fanns den första bilen, en T-Ford, hos Erik-Jans i Västerberg. Lasses i Västansjö var också tidigt ute med en Studebaker av 1923 års modell.

De fordon som trafikerade Tönsvägen och andra småvägar omkring 1920 var häst och vagn och möjligen någon cykel. Vintertid spändes hästen för släden eller så åkte man sparkstötting. I övrigt färdades man till fots.

Skulle man till sta'n (Söderhamn, Bollnäs blev stad först 1942) åkte man först häst och vagn till Kilafors, stallade in hästen vid Järnvägshotellet, och tog sedan tåget till Söderhamn.

Cyklarna började bli vanliga på 20-talet, men oftast fanns endast en cykel i familjen.

Helmer Lindblom hade cykelverkstad invid Lötboa, och hans bror Edvard sålde cyklar i affären. En cykel kostade då 90–100 kronor.

Hilda önskade hett att hon hade haft en cykel. Så här skrev hon ...

Ihågkomna kamrat Jenny. Kära du!
Eftersom det är regnväder och styggt ute så måste jag taga mig till att skriva några rader till svar på ditt brev, som jag fick en dag den här veckan. som jag ser så har du haft ont i halsen, och det är inte det bästa. Du må tro att jag inte var nånstans den här lördagskvällen jag heller. det är bara att vara hemma jämt, när man inte har någon cykel, likaså inte något följe. Jag önskar många gånger om du och jag vore grannar, så skulle vi ha riktigt roligt för oss själva, tycker du inte det.

Varför var du inte i kyrkan på torsda'n. Olssons Wira och jag var sta vi, men tänk innan vi kom hem, vad vi blev trötta, vi bara gick (en promenad på ca 18 km fram och åter). *Vi satt i samma bänk som Frida och Edit och Astrid.*

Kan tala om att Brita Säll har flyttat till Olssons nu, det är åtta dar igår sedan hon kom, så nu kan du komma och hälsa på. Jag har inte varit dit något sedan hon kom, men jag ska väl gå dit nå tag. Jag är inte nå bekant med Brita, så det är lite gruvsamt, men det ska väl nån gång vara den första. Wira sitter inne i köket nu när jag slamsar ihop dessa rader, men du förstår att jag sitter i kammaren så att ingen ser vad jag skriver för nånting.

Kan du tänka dig så sorgset att jag inte har träffat John en enda gång sen han kom till Bergkvistens, så jag har inte kunnat hälsa från dig heller. Jag träffade Estrid och Sigrid om torsda'n i kyrkan. Jag har inte träffat Sigrid på så länge, men jag kunde just inte få språka något, för vi fick inte följe med dem hem, därför att de åkte cykel. Det är allt bra lett att inte ha en cykel. Jag har hört att ni har sålt eran den gamla cykeln. Tänk vad bra du har ändå som har cykel, när du ska nånstans. Jag bråkar väl över cyklar, så du kan bli utnött av att höra det snart.

Vi har inte varit till Tönsen nå än, men blir det fint i pingst så ska vi gå då. Du talar väl inte om för Estrid eller någon vad vi skriver oss emellan. Gör du det så är du dum. Jag säger inte nåt åt någon må du tro.

Kanske att du fjäskar för Alfred Östegårn, du! Då får jag nånting att gäcka dig för (skoj föstås!). Nu måste jag väl sluta för nu har jag ramsat ihop några rader igen, du kan väl inte läsa kråkfötterne, tänker jag. (Hilda hade vacker handstil).

Många hälsningar, Hilda.

Tack för brevet. Skriv svar nån gång. Nu blir det mycket att göra till pingst. Adjö!

Mera skvaller

En anan gång får Jenny brev från Kerstin ... (dom bodde mindre än en kilometer från varandra).

Hej på dej, Jenny!
Jag måste nu skrifva några rader till dej och höra hur du mår nu för tiden. Jag är frisk och mår som 'en prins i en bagarebod där inget bröd finns' och det gör väl du också tänker jag. Du är väl inte lite rasande nu, när du fått katt både av Olle och Kare'.

Olle har skaffat sig en ny fjälla där borta på Lotbacken, och då får du gissa vem det är. Och Kare' har också en ny, men det vet jag inte om det är riktigt bestämt, men jag vet nästan vem det är. Så nu får allt Putte ha dej ensammen, och du ser väl inte snett på det inte. Vart var du

nånstans om sönda'n när du var ute och åkte? Du var väl inte till Murars, för då hade väl inte Erik fått följa?

Du skulle ha varit här om sönda'n för vi hade så roligt, vi var ensamen hemma, och då kunde vi härja som vi ville. Vi är hemma ensammen i kväll också, för dom har gått till Olhans på kalas.

Såg du Majlis om tredjeda' (påsk) *när hon gick hem? Maria Spjut och hon och deras grabbar gick oppgenom om annandag* (det var två Hå-pojkar). *Då skulle dom till Knisselbo på bal. De gick om här vid femtiden och då skulle de vara i deras hem tills balen började. De lågo också där på natten och var där tills på eftermiddan tänker jag, för jag såg dem i tretiden när de lomade ensammen hem, fördå var pojkarne inte med.*

Hon är ju religös och går på bal! Du får ej säga det åt någon så det kommer ut.

Nu måste jag sluta. Skriv svar nästa vecka är du snäll, Vänligen Kerstin.

Brevväxlingen

Flickornas sätt att hålla kontakt skedde till stor del brevledes trots det korta avståndet. Man planerade att mötas, man utbytte förtroenden och det var ett sätt att fördriva tiden, en form av förströelse under långa vinterkvällar.

Hilda berättade för Jenny vad hon varit med om och vad hon sysslade med --- *Kan tala om för dig att jag har varit till Bollnäs och varit där en hel vecka medan Anna har varit till Kramfors och hälsat på Bricken, min äldsta syster. Jag kom hem på torsdag förra veckan. --- Idag har jag börjat väva mattor igen. ... Jag har stickat strumpor sen jul. --- Nu håller jag på och syr hålsöm på en näsduk.* ---

Hon skvallrade. --- *Lisa har skrivit in sig i ungdomsföreningen, sa du. Jag tänker hon är där den ena kvällen och den andra på bal. Jag är inte iväg på nånting, varken hippor eller annat. Jag tänkte gå på Frälsningsarmén, men jag var bort till Bruket* (15–16 km promenad) *så jag var så trött då jag kom hem.* ---

Hon avreagerade sig. --- *Om du visste vad jag är sinne på Säfsen. Jag fick ingen träsked eller tagelsop* (i julklapp förmodar jag). *Jag fick en mössa utav min bror Lars.* ---

Hon funderade över pojkar. --- *Emma var så sinne på dig i somras när jag följde henne till väcks när hon gick till Lötboene. Hon trätade så det hade kunnat ta eld i skogen. Har du sett om Estrid haft följe med John Sundkvist något? Du får inte säge det åt henne att jag har skrivit till dig om henne, likaså om Emma. Har du någe släng i helgen? Men du talar väl inte om det för mig förstås. Ni gäckade mig för Lasse och Röst-Erik men jag har inte nån av dom. Allra minst skulle jag vilja ha Säfsen.* Sen tillägger hon triumferande: *Säfs-Lasse har ingen julgran.* ---

Att gå och vänta på brevsvar säkert ett spänningsmoment i tillvaron, som gjorde att vardagssysslorna gick lättare.

Nöjen

Vad roade sig flickorna och övriga ungdomar med vid den här tiden? Nykterhetsrörelsen var på stark framsmarsch och samlingslokaler, s k ordenshus hade byggts och godtemplarloger bildats. I Bofara hette logen "Templet Daggryningen", där många av traktens ungdomar var medlemmar. I ordenshuset förekom teaterverksamhet, man ordnade basarer, nyårsvakor och en del andra fester. Mörkleken lekte man, när de vuxna gått hem från tillställningen.

Verksamheten för barn förekom också. Den kallades "barn-templet" och leddes av bl a Edvin Johnsson. I ordenshusets stora sal visade Bolins biograf stumfilmer varje torsdagkväll. Där var ofta fullsatt. Godtemplarlogen ordnade årligen en sommarfest med ringlekar, fiskdamm m m i Lindbergs backen i Västerberg (där vägen till fågeltornet tar av).

I Västerbergs skola hölls bönemöten, s k samlingar och Frälsningsarmén befann sig ofta där. Både i Lotan och Tönsen fanns dansbanor, något som nyttjades sommartid. Ibland gick flickorna på bal, som det framgår av breven och emellanåt träffades ungdomarna hemma hos varandra. Hilda berättar i brev till Jenny --- *I kvällst hade vi mattraskalas. Vi hadde riktigt skojigt må du tro. Olssons Jenny och Wira var här. Hedbergs Hilda och Karin, Petterssons Augusta å Linnea å Alida var också hem från Erik-Ers. Olssons Olle å Petterssons Ivar och Hedbergs Hemfrid hade klätt ut sig så dom var "oigännkännlen", dom var så trasiga så det var hemskt, men det var i alla fall roligt.* ---

Tiden går

Med tiden glesnar brevkontakten mellan Hilda och Jenny. Hilda förefaller att bli mer och mer ensam. Man kan ana en bitterhet och ett stänk av avundsjuka, som hon försöker skämta bort i de senare breven till Jenny.

I februari 1925 skriver Hilda, (hon är så arton år fyllda)

Kära kamrat Jenny!

Eftersom det är kväller och man har fått slagit sig till ro en stund så kom jag ihåg att jag skulle rita några rader till dig en gång. Det är nu längesen vi träffades. Kan just undra hur du mår nu för tiden. Skulle vara roligt att få veta hur du har det och vad du gör nu. Jag mår som vanligt och det går sin jämna gång.

Undrar kanske att du också är på matkurs liksom Estrid, Kerstin och Märta --- Du har väl fått ihopet så inte kommer du ihåg mig med något brev, förstår ja'. Kan just undra om du går och fjäskar för den där låghalta. Jag har hört lite grann längesen. Ha ha! --- så följer mera retsamheter --- *Du blir väl sinne på mig nu när jag är så här le' på dig, men "du ska väl förstå dig på skoj, sa käringa, som vred skallen av tuppen".*

Hon avslutar brevet med --- *vi har timmerkörare i år. Dom sitter och skrattar och har så roligt uti bryggstuga så jag knappt inte kan skriva.*

Ett år senare, i januari 1926, skriver hon till Jenny ett brev i ungefär samma anda. Hon avslutar
--- *Du har väl ihopet på skarpen nu, tänker jag. Du har väl blive så fin i mun sen du fick tänder, så du gör väl ingenting annat än skrattar hela dagarna. Du får inte bli sinne om jag skojar lite med dig, ska väl nå roligt ha. Skriv och tala om nå skojigt för mig. Jag har inte varit på basar en enda gång i höst. Man har inget sällskap heller. Får sluta för denna gång med hälsningar många. Wänligen Hilda. Tack för kortet jag fick. Skriv svar.*

Hur blev det sen

När Estrid 1925 skulle gå på matlagningskurs måste hjälp ordnas, så att hon kunda vara hemifrån. Så här skriver Hilda till Jenny --- *det var meningen att jag skulle vara i Wästegårn medan Estrid var på kursen, men jag måsta säga ifrån för mamma vart skral, så hon kunde inte vara ensammen* --- Hjälp ordnades på annat sätt för Estrid deltog i kursen. Hon fortsatte sedan sitt arbete hemmavid och när hon gifte sig flyttade även hennes make dit. Familjen utökades med en dotter och tre söner. När en av Estrids bröder köpte gården och tog över driften, flyttade Estrid med man och barn till ett eget hem. Estrid avled 1978 (de övriga flickorna är också döda), men hennes make lever forfarande.

Som jag berättat tog Emma tidigt sin tillflykt hos mormor i Lötbodarne. Hon återvände inte hem, utan flyttade till Tönsen, där hennes käresta, Olle, bodde. De gifte sig och en period bodde de vid Brännässågen, men flyttade omsider till Svartbäcken där hon födde två döttrar.

Efter avslutad skolgång gjorde Kerstin det som många bonddöttrar företog sig, nämligen vidareutbildade sig i hemmets sysslor genom att få matlagningskurs, vävkurs o dyl. Något som hon säkert hade nytta av när hon 1935 gifte sig och blev bondmora i Granbo. Liksom Emma hade hon funnit en Olof. Kerstin födde tre barn, en dotter och två söner.

Jenny var som sagt yngst i en syskonskara på sex. Hon hade två äldre systrar som också bodde hemma, så Jenny hade det nog ganska fritt och bra som minsta flickan.

Hilda skriver till henne så här. --- *I morgon blir det till att städa igen. Frida och Anna städar väl så att du slipper göra så mycket. Du glär väl dig till julafton då du får kläda julgranen, tänker jag. Du ska väl fara i julotta, ni som har häst är det inte svårt för --- Jag tänker du får julkort från Astrid och Kerstin och Estrid som är fin. Kanske du får en julklapp av dom också. Men du ska hälsa dem alla när du träffar dem.* --- Jenny var en glad och robust flicka. hon gifte sig så småningom och flyttade till Lövlunda, men fick tyvärr inte några egna barn. Under stor del av sitt vuxna liv var hon sjuklig men behöll ändå sitt mycket goda humör.

Hilda var den enda av de här fem flickorna som aldrig gifte sej. Med dåtidens uttryckssätt "hamnade hon på glasberget", hon blev gammeljänta. Idag skulle vi se henne som kvinnlig egen företagare. Hon axlade ansvaret för djur och hushåll när hennes mor dog. När hennes far var borta fortsatte hon att driva det lilla jordbruket tillsammans med en bror.

Hilda var en robust och manhaftig kvinna, men lite kvinnlig fåfänga fanns även hos henne. Hon ägde nämligen en locktång, och den lånade mamma och jag ibland. Jag kan än i dag se Hilda framför mig med lockarna hon gjorde vid öronen till den eljest strama frisyren.

Sonja Larsson

Utflykt

En söndagsskolfest 1930 hos Marta och Gustav Eriksson i Björklunda, Bofara.

Fotot utlånat av Irma Elvsén, Sandsveden.

En reseskildring

Denna reseskildring har jag fått från Curt Skanebo i Örebro och fotot på Fritz Nybom från Alice Olsson.

Det har ofta förefallit mig, som om man alltför snart glömmer de upplevelser, man gjort under en resa. För att om möjligt för en gångs skull förhindra detta vill jag i korta drag nedskriva mina minnen från den resa till Brunnsvik, som jag och tre av mina kamrater företogo påsken 1914. Möjligt är också, att denna min skildring framdeles kan bereda både mig och andra nöje vid genomläsandet av densamma. Mina reskamrater voro: Gustaf Linder, Oscar Danielsson och Ferdinand Söderström.

Att vi överhuvud kommo att företaga denna resa berodde därpå, att vi vid ett tillfälle, då Albin Krieg var hem och hälsade på, halft på skämt lovade att komma ned till Kilaforsborna i Brunnsvik, innan de avslutade sin kurs där. Som lämpligaste tidpunkt för resan ansågs påskhelgen. Då vi på långfredagen voro samlade hos Signe Lindblom på "Sö'r", beslutade sig ovannämnda personer definitivt för resan. Av dessa skulle Gustaf resa redan på fredagsnatten till Grängesberg för att sedan inträffa i Brunnsvik annandag påsk klockan halv 12.

På påskmorgonen den 12 april var det alltså att stiga upp i tid för att bli i ordning till tåget kockan 8.05. Då enligt almanackan namnsdagen på påskdagen var "Julius", hade Julius Petterssons fästmö bett trädgårdsmästare Emil Krieg, att han måtte ombestyra avsändandet av några blommor till nyssnämnde Julius. Med anledning härav hade Krieg gjort i ordning en liten låda, i vilken han nedlade några blommor och överlämnade den sedan till mig, då jag var på väg till stationen. Just som jag stod och talade med Krieg, kom Ferdinand, varefter vi båda två gjorde sällskap till stationen. När vi kommo dit, hade Oscar ännu ej kommit. Vi väntade en stund, men som vi ej hade många minuter kvar till tågets avgång, började vi bli lite nervösa. Vi gingo ut till landsvägen och fingo slutligen se Oscar komma uppe i backen. Vi vinkade åt honom, att han skulle skynda sig. Medan Ferdinand inväntade honom, gick jag in för att lösa biljetter. Genom att jag beställde biljetterna direkt till Sörvik, åstadkoms ytterligare en tidsförlust, ty först måste tjänstgörande biträdet se efter på kartan, var Sörvik låg, och detta tog förstås tid. Då han fick se, att det endast var en anhalt, lämnade han den upplysningen, att biljetter ej utfärdades direkt till Sörvik, varför vi måste lösa till Ludvika. Medan jag väntade på utskrivandet av biljetterna, voro kamraterna ute och talade om för stinsen, att vi voro tre stycken som önskade komma med tåget. Han blev naturligtvis mycket ond över vårt söl, och det är ju att undra på, ty tåget blev verkligen genom vårt förvållande en halv minut försenat. När vi lyckligt kommit "ombord", satte tåget sig i gång, och vår järnvägsresa hade börjat. Sedan vi vinkat åt några bekanta, kunde vi i lugn och ro slå oss ned och döda tiden med resonnemang över allehanda ämnen, allt eftersom de kommo i tankarna på oss. När vi kommo till Ockelbo, köpte Oscar tre apelsiner och en ask bröstkarameller av flickan, som säljer vid tågen. Det kan väl synas, som om detta ej vore något att tala om, men jag vill nämna det, dels därför att flickan blev både rädd och ond, när Oscar tog in korgen genom fönstret för att titta på varan, dels därför att karamellasken var orsak till många lustiga episoder under de båda helgdagarna.

När vi kommo till Storvik, måste vi byta tåg för att komma till Falun. Just som vi stigit av tåget, gjorde Oscar oss en smula ängsliga genom att framkasta det antagandet, att tåget till Falun möjligen ej gick om söndagarna, men till all lycka fingo vi syn på godståget på ett av de bakre spåren. När vi kommo in i vagnen, höllo vi på att bli illamående av den osunda luften därinne. Vi vädrade vid varje station genom att slå upp fönster och dörrar. Dessutom stod ett fönster öppet under hela resan. Till att göra resan tråkig bidrog också den omständigheten, att tåget gick så sakta, att man hade lust att gå ett stycke i förväg ibland. I Korsnäs hunno vi göra en halvtimmes promenad, innan tåget fortsatte. Vi stego förrästen av vid flera stationer och inspekterade väntsalarnas eldstäder, belysning m. m. medan gods lossades och lastades. Det är därför ej underligt, om vi drogo en lättnadens suck, när tåget äntligen ångade in på bangården i Falun. I resgodsrummet inlämnade vi vårt bagage och tågade utåt staden för att få en bit mat. Efter att ha gått förbi några första klassens hotell, som vi funno alldeles för fina för oss, och sedan vi förgäves ryckt i dörrarna till ett par matserveringar, funno vi vid en av de centrala gatorna ett kafé vid namn "Runan", som också hade "Matservering" på sin skylt. Då det såg ut att vara ett snyggt kafé, gingo vi in där och beställde middag. Varken stället eller maten voro emellertid så överdådigt fina, men som vi voro hungriga, läto vi det framsatta oss väl smaka. Priset för måltiden blev 90 öre per man.

Sedan vi ätit, gjorde vi en promenad i staden, vartill fanns god tid, då vår vistelse i Falun skulle räcka två timmar. På återvägen till stationen gingo vi in på ett kafé och fingo kaffe. I förbigående vill jag nämna, att vår första känsla för serveringsflickan var en viss motvilja på grund av hennes tvära sätt och trumpna uppsyn. Denna motvilja byttes dock snart nog i sympati genom en händelse, som timade i köket. Av allt att döma var flickan anställd där mot lön, och den egentliga kaféägarinnan var nog den gamla, tjocka käring som satt i köket och tycktes vara oförmögen att röra sig. Flickan sade helt oskyldigt: "Å, vad det är varmt i dag". Detta var orsak nog för gumman att fara ut i en hel del otidigheter mot flickan utan att taga hänsyn till vår närvaro. Dörren till serveringsrummet stod nämligen öppen, så att vi hörde allt, som talades i köket. Bland annat talade gumman om, att det var så länge sedan hon såg solen, att hon knappt mindes den dagen. Hon ville därför framhålla, att det kunde väl inte vara någonting att jämra sig över, att solen råkade skina in litet. Jag för min del tror ej, det var så mycket solen, som flicka var rädd för utan mera den starka värme, som spiseln utstrålade. Hon skulle ju stå framför den hela dagen, utom när hon sprang fram och tillbaka med serveringsbrickorna. När hon sedan skulle diska och behövde ett förkläde, måste hon hövligt be om att få gå ut i ett sidorum och hämta detta. Som sagt, detta orsakade ett omslag i våra tankar om flickan, och nästa gång hon visade sig, tyckte vi, att hon ej såg så sträng ut längre utan snarare liknade en stackars martyr.

Så snart vi erlagt avgiften för kaffet, bröto vi upp för att återvända till stationen. Komna dit, löste vi ut vårt bagage, varefter vi gingo ut på perrongen och sökte rätt på det tåg, som skulle föra oss till nästa bytesplats nämligen Ludvika. Resan mellan Falun och Ludvika gick bra. Enligt tidigare överenskommelse med våra kamrater i Brunnsvik skulle dessa möta oss i Ludvika, om de finge tillfälle därtill. När vi anlände dit, syntes emellertid ingen bekant till, varför vi gingo ut i köpingen för att skaffa bil. Vi ämnade åka bil till Brunnsvik och överraska ynglingarna med att komma tidigare än tåget. Chauffören var emellertid ute och skjutsade med sin bil. Vi måste då återvända till stationen. På vägen dit mötte vi våra Kilaforskamrater jämte en yngling från Medelpad, vilken på skämt kallades "Albert Engström". Våra kamrater hade anlänt med tåget från Sörvik en stund senare än vi beräknat, alltså strax efter sedan vi gått ifrån stationen. Då de anade, att vi voro ute i köpingen, hade de gått dit. Här var nu tillfälle att till Julius överlämna blommorna, som vi haft med oss. I samlad trupp återvände vi till stationen, löste biljetter och anträdde resan till Sörvik, dit vi ankommo om några minuter. Här var således vår järnvägsresa för dagen äntligen avslutad. Den hade också räckt från klockan 8 på morgonen till klockan 6 på kvällen.

Med glatt humör anträddes nu vår promenad till Brunnsviks folkhögskola. Denna promenad räckte i cirka 20 minuter. Vi anlände fullt friska och nöjda till Brunnsvik. Det första, som där ådrog sig vår uppmärksamhet var de olika byggnadsstilar, som kommit till användning på de till folkhögskolan hörande byggnaderna. Om de voro ämnade att påvisa olika smakriktningar i olika landskap eller ej, kan jag ej avgöra, ej heller hade jag tid och tillfälle att göra mig underrättad därom. Vårt första besök gällde naturligtvis "Helsingestugan". Det skulle bli för tröttande att ingå på detaljer ifråga om inreding, möbler, eldstäder o.s.v., varför jag helt och hållet förbigår detta. Sedan "Helsingestugan" blivit vederbörligen avsynad, gingo vi med våra Brunnsvikskamrater upp i matsalen, varest herr Bergius just hade börjat en föreläsning om den engelske författaren m. m. lord Byron. Föreläsningen framsades på ett utmärkt sätt och gav en allsidig belysning av mannen ifråga. Då Herr Bergius själv var mycket intressera av ämnet, föreslog han, då föreläsningstimmen var slut och aftonmåltiden skulle begynna, att vi omedelbart efter måltiden skulle gå upp i skolsalen för att där fortsätta den avbrutan föreläsningen i stället för att som tidigare hade överenskommits anordna lekafton. Detta förslag godkändes av eleverna ehuru med stor tvekan, ty det var många som tyckte att man borde få leka litet, när det ju var helg. Vi bevistade även denna föreläsning.

Sedan föreläsningen slutat, samlades vi alla helsingar i "Helsingestugan" till att litet kalas, anordnat av Julius på grund av dagens högtidlighet. Utom helsingarna voro förrästen inbjudna ett par andra ynglingar nämligen nyssnämnde "Engström" från Sundsvallstrakten samt "Åtvidaberg". Den sistnämndes hemort kan man sluta sig till av hans öknamn. På "Engström" och några andra, exempelvis "Hasse", "Stangenberg" och Falun", fick jag aldrig veta rätta namnet. Under kalaset hade vi ofantligt roligt på grund av "Engströms" glada humör och aldrig sinande förråd av kvickheter och humoresker. Även "Hasse" och "Åtvidaberg" voro hemma i konsten att skaffa skrattmusklerna arbete. Kalaset räckte till omkring klockan 12. Den återstående delen av natten tillbragte vi i ljuv sömn i de sängar, som funnos att tillgå. Dessa voro förrästen tillräckligt många, emedan många elever rest hem till påsken. Morgonen därpå voro vi i farten klockan 8. Sedan vi tvättat, klätt och borstat oss, språkade vi bort en stund, tills klockan blev halv 10, då frukosten serverades. Efter denna måltid likaväl som efter alla övriga sjöngs en sång, och till Brunnsvikarnes heder må sägas, att de sjöngo utmärkt bra, i synnerhet en yngling av tysk härkomst men f. n. bosatt i Sverige. Efter frukosten vidtog två timmars föreläsning, endast avbruten av några minuters rast. Föreläsare var Rektor Torsten Fogelqvist. Föreläsningen rörde sig om 1700-talets skalder och litteratur.

Efter föreläsningens slut gingo vi emot Gustaf Linder, som just då anlände från Grängesberg, varefter återigen kalasades litet i "Helsingestugan". Denna gång hade även några av de kvinnliga eleverna inbjudits. Under tiden lekte den övriga ungdomen utanför på gårdsplanen. För omväxlings skull företogo vi efter kalaset en promenad och besågo ruinerna efter en såg, som en gång i tiden drivits med vattenkraft från en förbiflytande större bäck. Ej långt därifrån syntes några kvarlevor efter en gammal hytta. Då middagen skulle spisas klockan halv 3, tillät tiden ej, att promenaden utsträcktes längre, varför vi återvände till skolan en annan väg. Middag avåts i bästa

stämning. Som tiden för vår återresa närmande sig mer och mer, kunde vi ej företaga oss någon tidsödande sysselsättning. Vi gjorde endast en rond i tillgängliga lokaler. Bland annat besökte vi skolans laboratorium. Klockan 4 e. m. bröto vi upp, togo avsked av några elever och begåvo oss till stationen. Emedan vädret var så vackert gjorde största delen av elevantalet sällskap med oss till stationen. Några gjorde det kanske också för artighets skull. Hela vägen sjöngo de med kläm och sammanhållning. En hel del reste ned till Ludvika, bland dem Kilaforsborna. Där sade vi adjö åt dessa och önskade dem välkomna hem, när skolan nu slutar i maj månad. Vi tackade dem naturligtvis också för allt det trevliga, vi haft tillsammans. Förresten hade vi ansett som vår plikt att under hela vår vistelse i Brunnsvik låta vår tacksamhet framträda så mycket som möjligt. Troligt är dock, att vi ej haft förmåga att visa oss så tacksamma, som vi bort.

Återresan gjordes samma väg som nedresan men gick dock betydligt fortare. Vi fingo direkt vagn från Ludvika till Storvik. Det var en oerhörd trängsel på tåget ända till Storvik. I Falun fick jag syn på Gerti Fjellström, en flicka från Lappland, som varit skolkamrat med min syster vid Storviks folkhögskola. Hon slutar sina studier där i slutet av denna månad. Hon hade varit med tåget från Borlänge men måste byta vagn i Falun, ty den vagn, hon förut åkte i, gick ej till Storvik. Härav kom det sig, att jag lade märke till henne, då hon passerade nedanför kupéfönstret. Jag hälsade på henne och bad henne gå med in i vår vagn, där jag lyckades skaffa henne sittplats trots den oerhörda trängslen. Vi hade sedan ressällskap fram till Storvik. Här voro några kamrater från skolan henne till mötes. Jag sade därför adjö till henne och uppsökte mina kamrater, vilka befunna sig inne på Storviks väntsal. Även här avlämnade vi vårt bagage och gingo att uppsöka ett kafé. Vi satte kurs på ett kafé, som förut var oss bekant, beläget ej långt från stationen, men när vi kommo dit, var det låst, oaktat klocka ej var mer än 9. Den slog förresten 9, just som vi ryckte i handtaget på kafédörren. Då var det ingen annan råd än att försöka lyckan på annat håll. Ej långt från kaféet sågo vi en skylt, på vilken det stod "Privathotell". Dit styrde vi kosan, gingo in och beställde rum för två timmar samt rekvirerade upp kaffe med smörgåsar. Här förflöt tiden under samtal och glam. De två timmar, vi tillbragt här, gingo mycket fortare, än de skulle ha gjort, om vi stannat nere på väntsalen. Trots alla företräden, som vi här åtnjöto, i jämförelse med de personer, som sutto på väntsalen, kostade det hela dock ej mer än 90 öre eller 22 ½ öre per man. Sedan vi klarerat denna affär, återvände vi till stationen. Tåget lät emellertid vänta på sig. Enligt tidtabellen skulle det avgå från Storvik 11.18 men gick ej förrän efter halv 12, alltså omkring en kvarts timme försenat. Denna tid kördes emellertid in, så att tåget ankom till Kilafors en minut för tidigt.

Vår förhoppning om att några ungdomar skulle vara emot oss vid stationen gäckades ej. Vi hade nämligen nöjet att, trots klockan var nära ett på natten, bliva mottagna av tre gossar och tre flickor samt av pappa, som tjänstgjorde på natten. Vi gjorde sällskap från stationen allesammans, så länge våra vägar följdes åt. Därefter gingo vi var och en hem till sitt efter att ha hjärtligt tackat varandra, en del för trevlig sammanvaro under resan, andra för deras vänlighet att komma och möta oss.

"Sedan var resan ett minne blott", brukar uppsatser avslutas. Så får även jag säga men vill dock tillägga att det skall bli ett högst angenämnt minne, och om vi någon gång sammanträffa med våra nyförvärvade vänner i Brunnsvik, komma vi utan tvivel att både med ord och miner giva uttryck åt vår glädje över sammanträffandet.

Kilafors den 17 april 1914.
FRITZ NYBOM

Gåvor

Under året har gåvor av olika slag kommit hembygdsföreningen till del; krutlåda, skäktkniv, symaskin, linne, porslin, trasmattor från två olika givare, bänk till soldattorpet och ett stort keramikfat, 60 cm i diameter, tillverkat på 1880-talet av kakelugnsmakaren Lars Petter Segerling i Granbo. Läs om honom i Hanebo Jul 1977. Föreningen har också fått en konstig sak på skaft, se bilden, vad är det?

Föreningen har även fått fina gåvor av olika slag till lotterierna. Vi tackar alla för gåvorna ingen av givarna nämnd och ingen av givarna glömd.

Föreningen har också fått en begagnad kopiator av Björks El.

Foto: Britt Norén

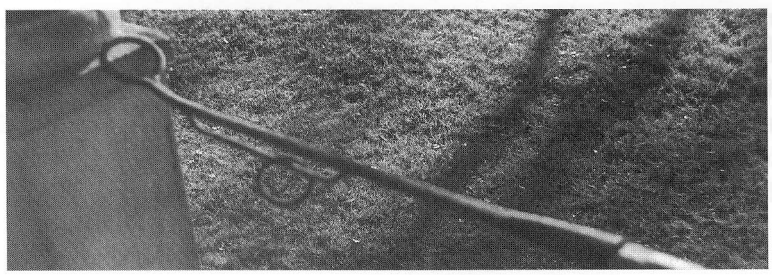

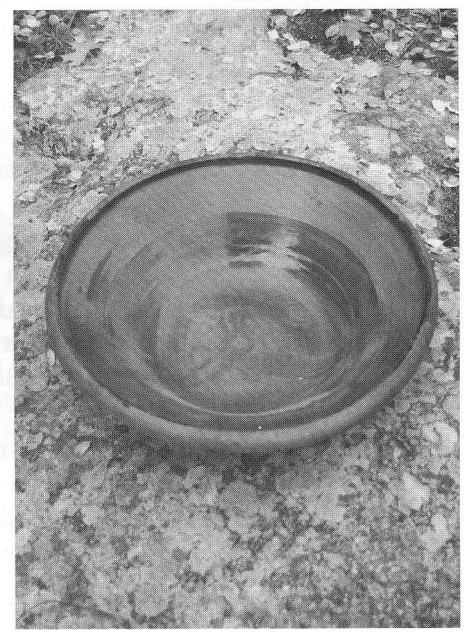

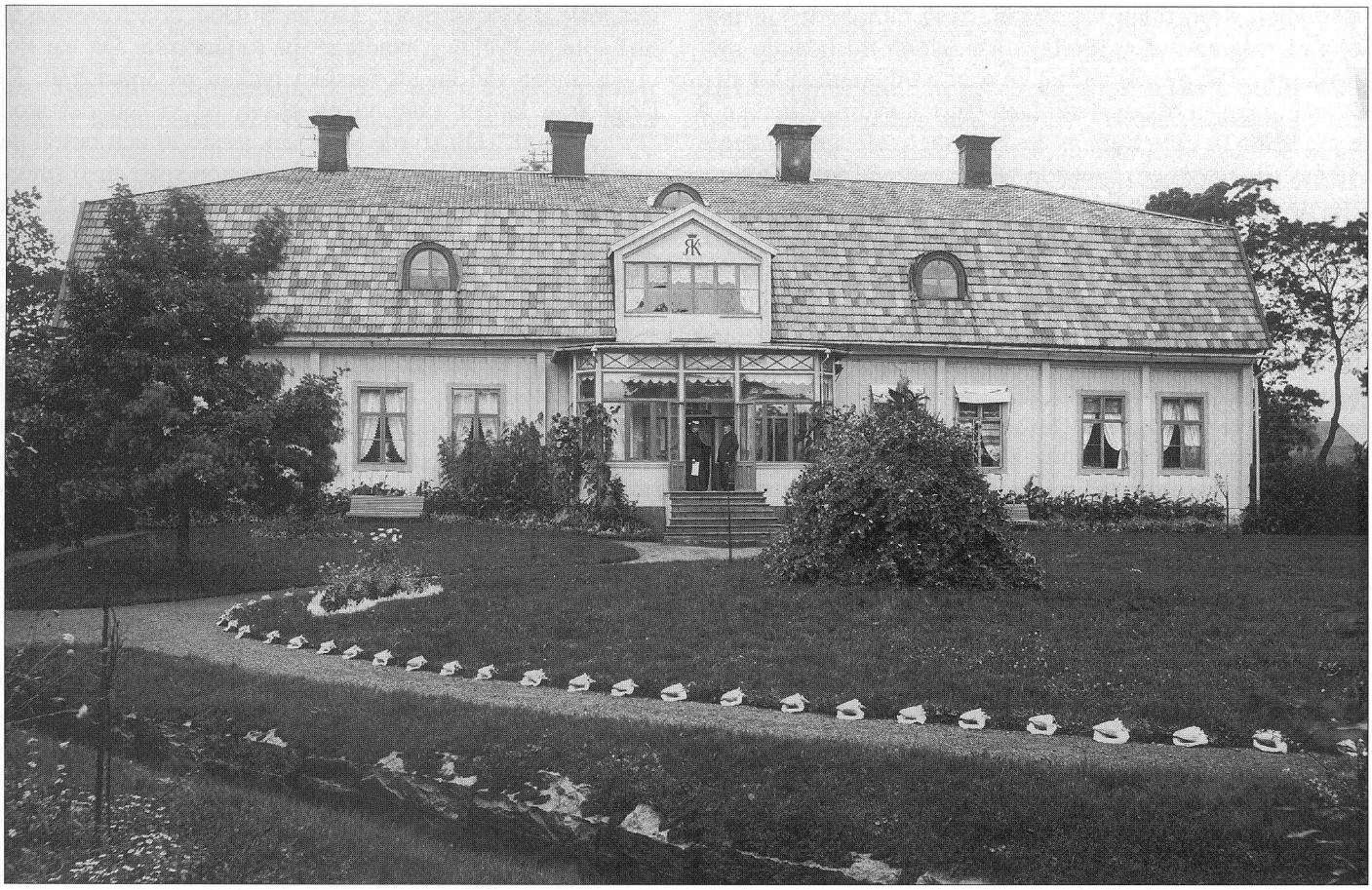

Gamla bruksbilder berättar

Året är 1889. Den lärde och myndige brukspatronen Carl Anton Rettig på Kilafors bruk fyller 75 år. Han är omåttligt stolt över att bruket är hans och att det är han och ingen annan som utvecklat Kilaforsstålet, berömt inte bara i Sverige utan även ute i världen. Att kungarna Karl XV och Oscar II brukat gästa herrgården ger extra anledning till stolthet.

Vad vore lämpligare än att förgylla födelsedagsfirandet genom att kalla på fotografen? Kusken Hellsten skickas alltså iväg för att hämta John Wigsténh, känd bollnäsfotograf.

I verandadörren till sin ståndsmässiga 1700-talsherrgård poserar brukspatronen själv med sin hustru friherrinnan Emma Margareta Augusta, född Åkerhielm af Blombacka. De blickar ut över den synnerligen välskötta parken och njuter av utsikten över sjön Bergviken.

Bilden av järnbruksstämpeln pryder sin plats på frontespisen, solrosorna blommar vid herrgårdsväggen, gräsmattorna kantas enligt tidens sed med snäckor från Söderhavet, välansade grusgångar slingrar fram, häckar skyddar mot insyn och parkbänkar inbjuder till vila.

En vattenkanal med fontän korsar parken och bidrar till att göra miljön ännu mer levande och intressant. Dess viktigaste uppgift är dock inte att förnöja herrgårdsfolket. Vattnet leds från den närbelägna dammen, rinner ner till masugnen vid sjön och driver där en fläktanordning som blåser in blästerluft för att påskynda smältningsprocessen.

Vad de gamla fotografierna inte berättar är att brukspatronen vid den här tiden har stora bekymmer. Bruket befinner sig i en nedgångsperiod på grund av mindre lyckade försök med nya tillverkningsmetoder och problem med långa malmtransporter.

Den idyll som herrgårdsbyggnad och park avspeglar finns inte i patronens relationer till bruksbefolkningen. Till den håller han stor distans och förhållandet till arbetarna präglas av såväl rädsla som respekt.

När Carl Anton Rettig avlider i sin herrgård den 7 mars 1896 har en ny tid i Kilafors bruks verksamhet redan inletts.

Berndt Hanérus

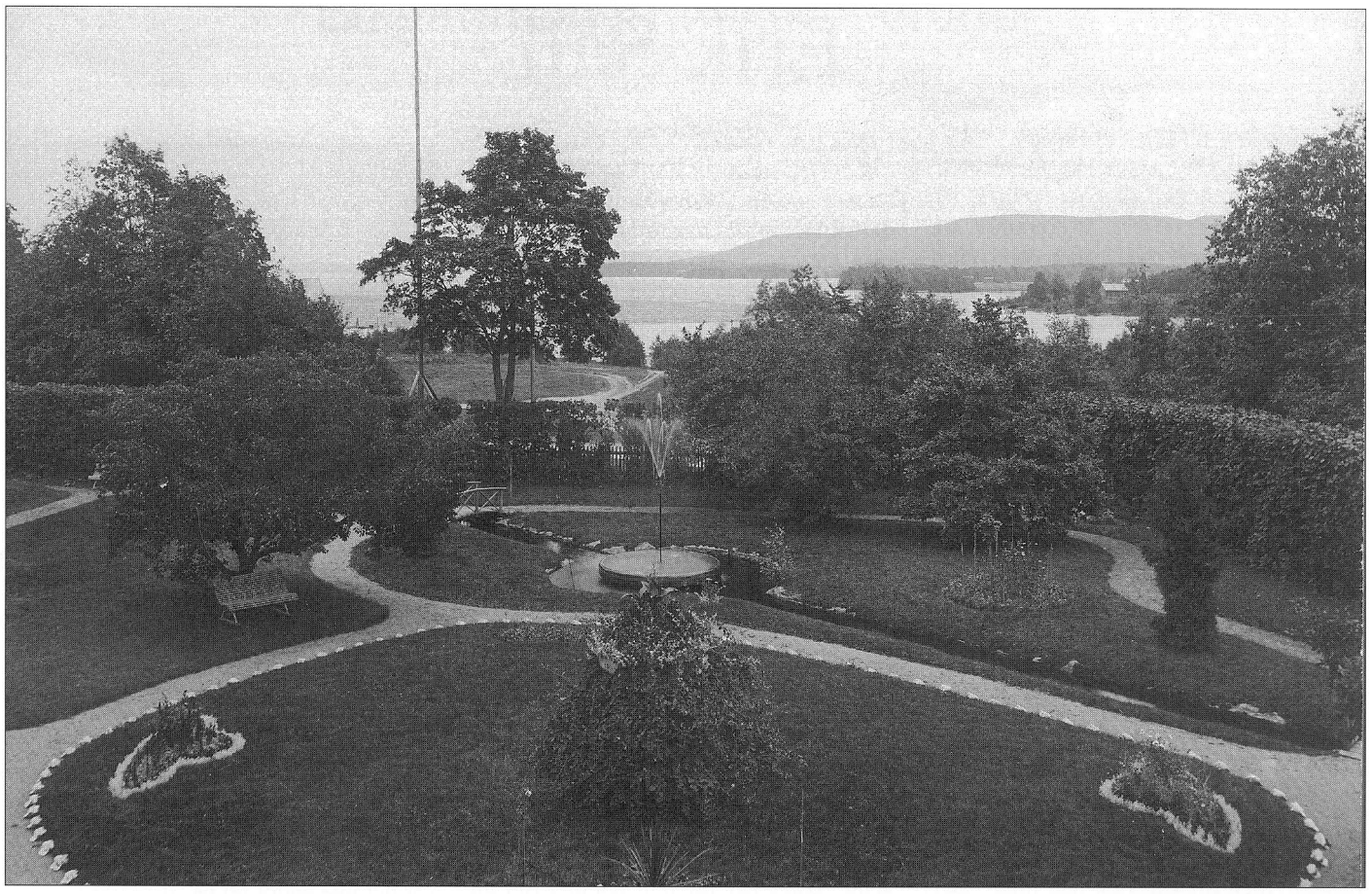

En hyllning till elfven Ljusnan

Uti skogarnas sköte vid urfjällets barm
drömde jökel i vagga av snö
tills hon väcktes en dag utav solstråle varm,
säger sagan, min viskande mö.
Kom och lek i min dal, sade hon, kom och se
mina tjusande blommor, mitt gräs,
dina systrar de dansa ju ständigt och le
på min äng, min dal, vid mitt gräs.

Jag skall leda dig rätt om du följer min stig;
var ej rädd för en dans, för ett språng.
Jag skall öva dig härda och göra dig vig.
Jag skall lära dig mummel och sång.
Jag skall släcka din hunger och stilla din törst,
giva dig fägring åt vildmarkens dvärg.
Uti skönhetens led skall jag ställa dig först
lilla vildmö, från jättarnas berg.

Så tog han hennes hand och med stapplande steg
de sig smögo till glittrande sal
och de funno hans Kårböle, funno hans Sveg
här de vilat i skön Ljusnedal.
Redan nu var hon skön, redan nu var hon stor,
varje stadie gav henne makt
hon var jungfru vid Herrdal och Tärna vid Nor
fick i Färila rundning och prakt.

Genom Ljusdal hon gick, som en sköld mö i dans
blev i Undersvik vanadis god
men i Järvsö begöts hon av svanornas glans
fick i Arbrå valkyrieblod
invid Bollnäs hon saktade marschen till skritt
blev "asynja" vid Segersta bro
där hon tog sig ett bad uti Bergvikens mitt
invid Björnön där Nornorna bo.

Där hon hälsade "Sörala", hälsade Skog
gav en slängkyss till Vallsänge by
och emot Kilafors som en ängel hon log
ja, hon älskade Hanebos sky
sedan gick hon i mognat och stolt majestät
invid Ljusne till ro på sitt dun
men hon ställde i natten igen sina fjät
emot jättarnes grå "paulun".

J.G.R. Banér, 1923

Utlånad av Lars Engman

Erik Säll

I Hanebo Jul 1995 skrev jag om trillingfödsel i mitt hem Erik-Ols i Sörfly år 1900. Min berättelse i år kommer att handla om äldste sonen Erik Säll. Han föddes 15 september 1893.

I unga år fick han liksom sina syskon hjälpa sina föräldrar i jordbruket och vid sidan om hade han en del förvärvsarbeten. Under en tid arbetade han vid massafabriken i Vannsätter.

Under den här tiden när seklet ännu var ungt så hade man inom all massaframställning problem med att skilja olika föroreningar från den färdiga massan och för övrigt reglera den. När Erik kom i kontakt med det här problemet så föddes en tanke i hans hjärna, han skulle lösa problemet. Det gjorde han också, men vägen dit var lång och mödosam.

Han bestämde sig för att börja med att vidareutbilda sig, men till det behövdes pengar. Han sökte hjälp hos ortens bönder där han till en början mötte kalla handen, men till slut fick han hjälp. Det var en storbonde i Västansjö, Olov Andersson, och en jordbruksarbetare i Norrfly, Erik Persson, som hjälpte honom med startkapital.

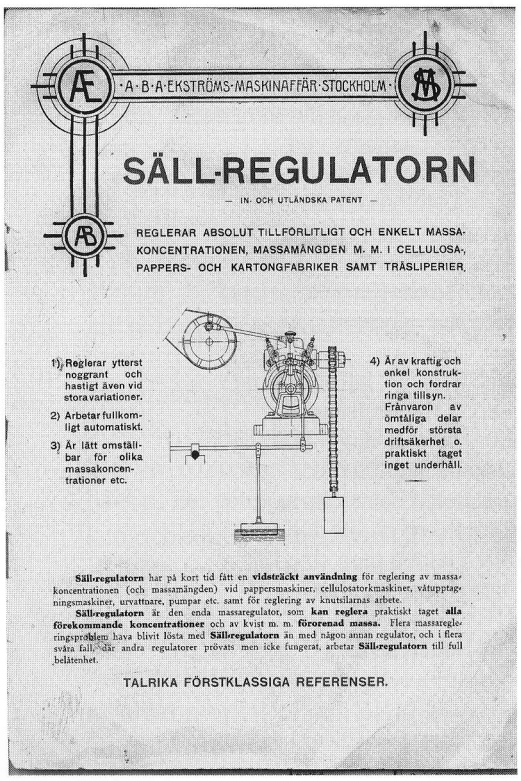

Ja, så fick då Erik fram en prototyp till massaregulator, men då uppstod nästa motgång. Inom massaindustrin trodde man inte på hans uppfinning, det var svårigheter för honom att få prova den i praktisk drift. I ett brev till brodern Per (min far) berättar han bland annat att han provade sin första regulator i Vallviks sulfitfabrik, året var 1925. Det har berättats för mig att den som var honom behjälplig i kontakterna med ledningen för fabriken var trävaruhandlaren Evald Larsson på Carlslund.

Efter det här första provet var framgången säkrad och namnet på prototypen blev kort och gott SÄLL-regulatorn. Den såldes och installerades i fabriker runt om i världen. I en förteckning som jag fått av min kusin Ulla-Britt (Eriks dotter) framgår att den såldes till många länder.

Under de här åren så experimenterade Erik mycket för att förbättra regulatorn. Hans dotter har för mig berättat om en händelse som uppstod genom hans experimenterande. Jag återger vad Ulla-Britt berättar.

"I mitten på 40-talet experimenterade pappa med pappersmassekoncentration i vår tvättstuga. Vi hade ett stort cementkar som rymde ca 400 l och var avsett att skölja tvätt i men det var i stället fyllt med pappersmassa. I taket var linor uppspända på vilka det hängde hinkar med vatten och pappersmassa. Dessutom fanns en mängd mätinstrument.

En dag ringde det på dörren och utanför stod en man från Vattenverket som skulle avläsa vattenförbrukningen. Mamma släppte ner honom i källaren och han försvann in i garaget där vattenmätaren satt. Hon tyckte emellertid att det tog ovanligt lång tid innan han var klar med avläsningen.

Dagen därpå ringde det på dörren och utanför stod nu två män som påstod sig vara från Vattenverket. De bad att få titta på vår mätare för avläsaren som varit hos oss dagen innan påstod att det var något fel på den. De gick ner i källaren men mamma blev litet misstänksam och stod och kikade ner i trappan och lyssnade. Hon hörde att de inte gick ut i garaget utan in i tvättstugan där de pra-

tade och mumlade. Sen hörde hon hur de började skratta. De kom tillbaka och bad om ursäkt att de stört i onödan. Mätaren var det inte något fel på.

Mamma och pappa drog den med all säkerhet riktiga slutsatsen att mannen från Vattenverket hade anat ugglor i mossen och trott att hela cementkaret var fullt av mäsk. Han hade kommit på en sprittillverkning i större skala och ringt till polisen."

Ekströms Maskinfabrik som tillverkade och sålde SÄLL-REGULATORN hade en ingenjör Jansson anställd för nya experiment på regulatorområdet. Så när Eriks patent gick ut så lanserade de en egen regulator.

I slutet av brevet till min far som är daterat 3 sept 1959 skriver han följande. Nu unnar jag ing. Jansson all framgång med hans nya apparater. Det är så på alla områden att det går rätt väg, om de yngre kommer fram och skapar nytt och bättre än vi äldre gjort.

Detta tycker jag säger mycket om vilken fin människa han var. Han var glad och nöjd efter många strävsamma år med sin insats för teknisk utveckling, inte bara i Sverige utan i hela världen.

Han var oerhört stark, men den sista tiden blev det sjukdomen som tog överhanden. Min farbror gick ur tiden den 22 mars 1961, vid 67 års ålder.

Mats Säll

En gammal gravvård berättar

Upptecknad av Ingrid och Ingemund Lund

Intill huvudgången från södra ingången på Hanebo Kyrka, den gång som förr ledde till sockenstugan, står två gamla, över 100-åriga gravvårdar kvar. Dom här har tydligen lämnats kvar vid omgrävningen av gamla gravplatserna på 1930-talet. Den äldsta vården är ett gjutet järnkors, som anger gravplats för färgaren JONAS BJÖRKSTRAND f 1850, d 1885.

Den andra gravvården är en hög, tung sten i svart granit, som anger gravplats för PER OLSSON från Hårga. PER står som född 20/9 1825, död 18/9 1895, alltså avled han 2 dagar före sin 70-årsdag.

Som intresserade av gamla släkten i trakten, och som gamla Hanebo-bor, är den här socknen särskilt intressant. Vid ett av våra besök för gravskötsel på kyrkogården väcktes en tanke att följa upp denne PER OLSSONS historia. Var i Hårga bodde han? Var han född här i Hårga, eller inflyttad?

I husförhörslängden (HFL) för Hårga 1840-1850, är PER OLSSON upptagen som född i Segersta, måg här i Hårga nr 7 1846, och senare bonde 1848 i hemmanet Hårga nr 7. (Hemmanet som senare blev "LarsAbrahams").

I Segerstas födelsebok 1825 finns PER mycket riktigt med, som född 20/9, och andra barnet till torparen OLOF OLSSON ohh BRITA OLSDOTTER i Sveden.

Torp i Sveden, Segersta

Torparen OLOF OLSSON f 19/1 1793, d 20/8 1836. Son till bond OLOF PERSSON, Ö Djupa.
h BRITA OLSDOTTER f 28/1 1793, d 16/2 1848. Dtr till torp OLOF NILSSON, Sveden (dog i bröstfeber) (äkt 15/10 1818).
Barn:
OLOF f 7/10 1820, g 1844 med MARGTA OLD:R f 1824 i Hårga nr 7.
PEHR f 20/9 1825, g 1846 med KARIN OLSD:R f 1821 i Hårga nr 7. Fadern OLOF OLSSONf 1793 dog 1836 i okänd sjukdom. BRITA blev ensam med barnen i Sveden-torpet. Sönerna OLOF f 1820 och PER kom senare att gifte sig med två systrar från Hårga ne 7. OLOF gifte sig 1844 med MARGTA f 1824, dom kom senare att ta över hemmanet i Västtjära nr 3 i Segersta. PER f 1825 gifte sig 1846 med den några år äldre systern KARIN f 1821. Övertog hemmanet Hårga nr 7 år 1848.

Systrarna var döttrer till bonden OLOF OLSSON (1796-1871) ohh KARIN LARSDOTTER (1793-1868). Bonden OLOF OLSSON f 1796 var son till bonden OLOF NILSSON ohh KERSTIN OLSD:R i hemmanet Hårga nr 6 "OlNils". Hustrun KARIN LARSDOTTER vat dotter dotter till torparen LARS PERSSON ohh CHERSTIN ERSD:R i Kyrkbyn. OLOF OLSSON ohh KARIN hade övertagit hemmanet nr 7, år 1820 av tidigare ägaren ERIK OLSSON.

HFL hemmanet Hårga nr 7 (efter 1820)

Bonden OLOF OLSSON f 5/12 1796, d 22/5 1871. Son till bond OLOF NILSSON, Hårga 6.
h KARIN LARSD:R f 19/6 1793, d 14/11 1868. Dtr till torp LARS PERSSON, Kyrkbyn.
Barn:
KERSTIN f 20/3 1819. G m bondsonen LARS LARSSON f 1811, Norrfly 3.
KARIN f 9/8 1821. G m PER OLSSON f 1825 i Segersta, bonde här i Hårga.
MARGTA f 13/8 1824. Gift 1844 med OLOF OLSSON f 1820 i Segersta.
HELENA f 24/10 1826. G m soldat DANIEL LINDKVIST f 1821, V Djupa.
BRITA f 21/4 1833, d 28/5 1848. Död i "inflammation".

År 1848 blev, som vi sett, PER OLSSON och KARIN ägare och bönder i Hårga nr 7. Paret fick bara dottern f 21/10 1848 i sitt äktenskap.

Både hustrun KARIN och modern KARIN dog båda år 1868. PERS hustru KARIN dog i nervfeber 3/10, modern KARIN LARSDOTTER dog av ålderdom 14/11 1868. Gamle bonden OLOF OLSSON dog i "stenpassion" 22/5 1871.

PER OLSSON hade dottern KARIN f 1848, som var 20 år modern KARIN dog 1868. KARIN gifte sig 10/6 1871 med OLOF LARSSON (BJÖRK) f 27/1 1847 i Böle, son till LARS OLSSON ohh KARIN ANDERSSON, på hemmanet Böle nr 6, "Lars Ers".

PER OLSSONS dotter och måg OLOF LARSSON tog inte över hemmanet nr 7, utan tog i stället över Hårga nr 3, och blev bonde och även handlande här, i stället.

Hemmanet Hårga nr 7, togs nu över år 1874 av torparen och skräddaren från Lotan, ERIK SVEDBERG f 1837 ohh BRITA KÄLLSTRÖM f 1843. Dom blev inte länge här heller, hustrun BRITA dog i TBC 1877. ERIK SVEDBERG gifte om sig med KARIN NILSDDOTTER från "Dahls" i Sörfly år 1880, familjen flyttade nu till Sörfly, där ERIK återgick till skräddaryrket och tog över torpet i "Dahls".

PER OLSSON flyttade nu med dottern och mågen OLOF LARSSON/BJÖRK till hemmanet Hårga nr 3, och tillbringade sina sista 20 år här med "handlarfamiljen". PER dog här på nr 3, den 18/9 1895 i "kräfta", enl dödboken i Hanebo.

HFL Hemmanet Hårga nr 3 (efter 1874)

Bonde, handlanden OLOF OLSSON f 27/1 1847. Son till bond LARS OLSSON, Böle 6.
h KARIN PERSDOTTER f 21/10 1848. Dt:r till bond PER OLSSON, Hårga 7, (äkt 10/6 1871).
Barn:
PER f 3/3 1872. Emigrerade till Nord-Amerika 1893.
KARIN f 8/6 1873.
LARS f 18/5, d 21/8 1876. Dog i engelska sjukan.
MARGARETA f 26/8 1877.
OLOF f 27/1 1880.
KRISTINA f 20/3 1882.
BRICKEN f 24/12 1884.
JOHAN f 9/9 1887.

Bodde här även: svärfar f d bonden PER OLSSON f 20/9 1825 d 18/9 1895.

Enligt tidigare utsago av prosten ERNST PONTÉN var denne PER OLSSON en stor tillgång för Hanebo Kyrka, bl a att med osviklig plikt tjänstgjort som klockringare och även utfört andra sysslor år församlingen. Man hade därför beslutat att undanta hans gravvård och plats från uppgrävningen och bortforsling, när man gick fram här med nya varvet på 30-talet.

Durspelstämman

"Den kom, hördes och segrade, durspelsstämman i Norrlandsporten i helgen. En mer lyckad premiär gick inte att tänka sig. De blå hälsingebergen omgärdade spelmännen och Norrlandsportens nästan riksbekanta vita björkstammar hjälpte till att göra arrangemanget helsvenskt."

Så inleder tidningen Ljusnan reportaget om Durspelsstämman den 6–8 juni vi Norrlandsporten.

Arrangörskommitten som förutom Pysbälgarna, som drog det tyngsta lasset, Aarne Lund, Ann-Louise Löwenstein, Ove Strömberg, Berndt "Pysen" Andersson och Roland Persson, bestod av representanter från Lilltjära Bygård, Hanebo Segersta Kyrkbåtsroddare, Hanebo Naturskyddsförening, Hanebo Hembygdsförening samt Erik Skoglund, Mats Löwenstein och Sören och Viola Rydgren, var efter elddopet rusig av glädje.

Vi visste inte mycket om hur det går till att arrangera en stämma. Vi har visserligen Ann-Louise Löwenstein i gruppen. Hon har varit på många stämmor under sina durspelsår och gav oss fina tips om hur vi borde gå till väga. Sören och Viola Rydgren, en ovärderlig tillgång i dessa sammanhang, var klippor i förberedelserna. Men ändå, durspelsstämma är något nytt för södra Hälsinglands fiolälskande befolkning. Våra farhågor kom på skam. Det blev en fullträff såväl kulturellt, turistiskt och näringslivsmässigt. Folk kom, uppskattningsvis ca 1000 plus 150 spelmän. Alla trivdes. Allt var gemytligt. Vädret strålande med årets första riktiga sommarvärme. Sörhälsingarna tog durspelarna till sin hjärtan.

Erik Skoglund invigningstalade. Foto: Håkan Larsson

Vår målsättning att göra tre stämmor, oavsett mottagandet från publiken, behöver inte ifrågasättas. Nu är förväntningarna inför nästa stämma störst bland publiken.Vi är inte skraja för stora förväntningar. Vi håller nivån fortsatt på det gemytliga och det trivsamma. Vi kommer inte att jobba för kolossala arrangemang.

Detta första år krävde många insatser ideellt för att få en budget som höll. Detta lyckades vi med. Inför nästa år kommmer vi att söka kulturpengar (utan att rodna) för att täcka upp basen i budgeten. Nu är det fastslaget: durspel är etablerat i kulturen i södra Hälsingland.

Stämman startade som dig bör med en uppmjukningskväll och – natt. Här kom folk från Dellenbälgarna, Nordanstig, Bjuråker, Ljusdal, Ånge, Sveg, Sandviken, Valbo, Tierp, Ovan-Siljan, Gästrike-Hammarby (Gunnar Persson), Bollnäs, Alfta, Söderala, Söderhamn, Pysbälgarna Hanebo och många fler.

Lördag, då var det dags för allspel och uppspel. När allspelet drog igång med "Gammal brudvals", fick åtminstone jag "ståpäls". Tänk er, hundra durspel med många flickor i en försommargrönska. 500 i publiken. Solen sprider silverstänk i sjön Bergviken som reflekteras mot de blå bergen. Sören Rydgren med fru och dotter Erica i högform bland alla durspelare. Ja, den upplevelsen glömmer jag aldrig.

Efter allspelet, dags för uppspel. Familjen Rydgren hade mixat ett härligt uppspelsprogram, varvat med egna framträdanden där dottern Erica briljerade, ibland med tvärflöjtens silvertoner, ibland med fiol, kompad av pappa Sören.

Halvvägs in i uppspelet pålystes en timmes paus för kyrkbåtsrodd. Publiken drog iväg mot bryggan där fem kyrkbåtar ställde upp i ädel tävlan. Brynäs IF:s elithockeylag delade segern med Bergviks roddare.

På kvällen bussades spelmän och publik upp till toppstugan på Digerberget för en sotarafton. Sotare (glödstekt strömming) med kokt potatis, getost och tunnbrödd, är en Hälsingespecialitet som vi gärna serverar. Naturligtvis till toner av durspel.

Söndag morgon 06.00. Samling för vandring till en levande fäbod, Knupbodvallen. Här svarade Hanebo

Naturskyddsförening för vägledningen under 3,5 km till vallen. Där bjöds på kulning, bock- och kohornsblåsning i den arla stunden. (58 deltagare).

Så var stämman över denna gång, men buskspelet pågick långt in på söndagsförmiddagen.

Ja, det gick bra. Nu ska vi, som det heter, utvärdera arrangemanget och göra en del saker bättre. Men, ett är säkert, vi ska behålla det trivsamma i stämman och det fina vädret. Vi lägger nästa stämma vecka 24 år 1998. Vilket veckoslut det blir kommer att meddelas per annons i Dragspelsnytt.

Aarne Lund

Kyrkbåtsroddare anländer. Foto: Håkan Larsson.

Hanebo framtid

HANEBO FRAMTID är en ideell förening som bildades år 1993. Föreningen som är politiskt obunden har som målsättning att främja ortens innevånare och företagare på olika sätt genom att ta emot förslag på åtgärder som kan förbättra boende, företagande, trafik, fritidssysselsättningar, sammhällsliv etc. Därtill fungerar föreningen som "språkrör" gentemot myndigheter. Föreningen aktiverar även verksamheter som sedan delegeras till andra ideella föreningar, organisationer, arbetsgrupper etc.

Förslag på åtgärder kan exempelvis komma in via tre "förslagslådor" som finns utplacerade på Konsum, ICA och biblioteket, genom brev till styrelsen, eller genom att någon kommundelsinnevånare tar kontakt med en styrelseledamot och muntligen framför sina förslag.

Vad har då styrelsen jobbar med hittills? Som exempel kan nämnas att Posten och *HANEBO FRAMTID* har tagit initiativ till att gemensamt göra nationaldagen den 6 juni till en fest- och högtidsdag, där vi även utnämner ÅRETS HANEBO-BO. Vi deltager i arbetet med Folkrörelserådet "Hela Sverige Skall Leva" där vi tillsammans med de övriga utvecklingsgrupperna i Bollnäs kommun medverkat till att Bollnäs utnämnts till ÅRETS KOMMUN 1997.

Sedan 1993 har vi arbetat med ca 60 olika projekt med varierande framgång. Merparten har dock nått avsett resultat. De största projekten är: Markarbeten och uppsnyggning av stationsplan, röjning för utsikt mot Bergviken, bankomat i Kilafors, cykelväg Sibo–Kilafors, enkät till hushållen, samarbete med Hem och skola, samarbete med Hanebos föreningar, vykortstävling, datasal för kompetenshöjning och utbildning för de som ej fått datautbildning i skolan.

Vi vill gärna nå ut till alla byar i f d Hanebo kommun, framför allt när det gäller landsbygdsutveckling.

Har ni några frågor ni vill att vi skall arbeta med, vänd er till styrelsen för *HANEBO FRAMTID*. I samband med höstens utskick, har ni fått styrelsens sammansättning, samt en mera detaljerad lista på genomförda och pågående projekt. Stöd vårt arbete genom att inbetala årsavgiften, det hjälper oss att arbeta för en bra framtid i vårt vackra Hanebo.

Berndt Eriksson
ordf

PRESSGRANNAR:

Från Gunnar Flink har vi fått följande klipp, två ur Söderhamns-Tidningen och ett ur Helsingen.

Domare Björk och körvägen har tidigare varit införd i Hanebo Jul, året var 1960, men redaktören tycker att klippet är värt att ta med igen.

Domare Björk och "Körvägen"

Strax efter att avvittringen i Hanebo 1846 avslutats av lantmätaren P. H. Widmark, till som det syntes allas belåtenhet, hände det sig att en enfaldig bonde, som blivit vad som kallades "utflyttad" överklagade skiftet och begärde ägodelningsrätt och som ordförande i denna fungerade domare Björk i Mo, en ärans man, som på ålderns dagar blivit tankspridd och hade svårt att hålla ihop tankarna. Målet kom före i Hanebo gamla tingshus och käranden yrkade, att han som väl fått sig anvisad mark till körväg från sitt blivande nya hem till landsvägen, även ville ha möjlighet att komma tillbaka, då han reste bort, måtte tilldelas mark för upptagande av körbar väg även till gården. När detta kraftiga yrkande upplästes kan man förstå, att Widmark, ägodelningsrätten och åhörarna hade ytterst svårt att hålla sina skrattmuskler i tygeln. Endast häradshövdingen blev mer än vanligt allvarsam och högtidlig. Bort, ja – hem, ja! hördes domaren mumla. Det måste väl vara rätt och skäligt, att man måste ha väg även då man kommer hem ... Ja visst, instämde käranden. Hur skulle man annars komma hem igen? Och Björken grubblade, men kom ingen vart. Han var nu en gång inne i fru Justitias irrgångar och saken var logiskt klar. Karlen kunde ju inte avstängas från sitt hem, när han måste ut i ärenden för sin bärgning. Domaren skulle också nu framställa en tillrättavisning åt Widmark, då han såg inte blott honom, utan nämnd och menighet i ett synnerligen uppslupet lynne. Han kunde ju inte veta vad det var som gav upphov till det hela och tänkte bara på den där välsignade vägen och huru klart det var att bonden hade rätt. Men då klockan blev tre och han inte lyckades lösa den gordiska knuten beslöt han att upplösa rätten på en timme för att han skulle få grunda ut saken. Att man nu igen sökte driva med honom stod klart det märkte han nog men ... Äntligen vid femtiden hade det klarnat i Björks hjärna. Då rätten nu satte sig sporde Björk triumferande: "Hör på, min gubbe lilla – började nu domaren, under det ett förklarat sken spred sig över hans beskedliga ansikte – skulle du kanske icke kunna fara samma väg hem, som den du har då du åker bort?

Jovisst kan jag dä! kom det förbluffande svaret.

Och i rättens protokoll antecknades att enär käranden nu medgivit att han kunde nyttja bortvägen även till hemväg, fann rätten skäligt resolvera att återvägen till hemmet skulle upptagas på mark som förr till ombemälde gård varit anvisad till – utfartsväg.

Domare Björk och fru Justitia hade segrat ...!

Ur Söderhamns Tidnings Hanebonummer 1917.

18/2 1892

HU-UH!

Natten mellan 15-16 februari var det 31 grader kallt vid banvaktsstugan nära Carlslund i Hanebo. Ett särskilt kallt streck stryker fram där. Det vore sannerligen icke för mycket om banvakten och hans gumma i kompani finge lönen förhöjd med 5 kronor i månden för all den stränga uppassning vid landsvägsgrindarna som där är nödiga i ur och skur. Reumatismen botas icke med 5 kronor i månaden men det vore ju ändå ett litet plåster menar "Helsingen".

Kärnfolk i Hanebo

Hanebobyggden har i gamla tider varit platsen för ett idogt och strävsamt släkte. Många av dem ha dock trots alla vedermödor uppnått en synnerligen hög ålder. Mest bekant av alla är väl mor Kerstin i Stugubacken, som efter vad det vill synas varit första husmodern på täppan.

Mor Kerstin eller Månsdotter, som hon hette, bar ett stycke historia i sin barm. Hon var född i Cajana i Finland 1682 och var omkring 30 år gammal, då ryssen efter Poltavakatastrofen företog sin hemska invasion i Finland.

Tillsammans med några personer, däribland sedermera prosten Fant i Alfta, steg hon beslutsamt i en bräcklig båt, som förde dem över till Sverige året 1714. Färden var äventyrlig och räddningen underbar.

Efter åtskilliga genomlevelser kom mor Kerstin, då en glad finntös, att bli kär i en från kriget hemvändande karolin, ryttaren Paul Sahlberg, och de två förenade nu sina öden och slogo sig ned på Stugubacken.

De levde lyckligt och kärligt med varandra till dess den gamle krigsbussen 1765 lade sin trötta ögon till vila. Han var då 85 år gammal.

Mor Kerstin överlevde länge mannen, "Kristligt och stilla" som det heter och var munter och hälsosam till det sista. Hon dog 1776 vid 94 års ålder.

Bonden Jon Persson i Lilltjära en strävsam odlare och banbrytare, började sin långa levnad 1606 under Karl IX:s tid och slutade den vid 99 års ålder under Kark XII.

"Mor Marta" i Kvarnböle nådde 98 år och dog 1718.

Den gudfruktige odalsmannen Lars Larsson i Västerberge blev 98 år gammal och dog 1720.

Kaptenskan Helena Schwartz blev 99 och dog 1732.

Mor Gölin i Gusbo 1772 samma ålder och torparen Olof Olsson i Stugubacken 98 år, då han 1790 samlades till sina fäder.

Detta var några av de allra äldsta i Hanebo socken.

Ur Söderhamns Tidnings Hanebonummer 1917.

Mutsedel

Av Erik Persson i Västerberg har vi lånat mutsedlar till silvermalmsinmutning på Barsberg. Den äldsta från 1837, i avskrift nedan, och en från 1851.

Undertecknad Bergmästare uti Uplands Roslags samt Gefleborgs Läns Bergmästar Döme tillåter härmed, i stöd af 1741 och 1757 årens Kongl. utmåls författningar samt under förbehåll af andras bettre Rätt, Bonden Göran Pehrsson och Bondesonen Hans Pehrsson i Norbo, Skog socken, att up taga och med arbete belägga en förut påbörjad silfvermalms anledning, som skall vara belägen å Westerbergs Skog inom Hanebo socken af Gefleborgs Län 100 alnar i norden från Erik Olssons no 2 i Westerberg så kallade Westermyränge, å hvilken malmanledning mutbevis, daterat den 8de augusti 1836, blifvit under den 11te i denna månad till Bergmästare Embetet inlemnandt.

Detta arbete, som vid rättighetens förlust alldra senast den sextonde nästkommande maj skall påbörjas, och sedermera, vid samma påföljd, årligen på rätt Bergsmannavis med afsänkande eller arbete i fällt, måste fortsättas, får dock, i händelse malmanledningen inom hägnad eller i granskap af byggnader och andra inrättningar är belägen ej företagas innan inmutaren antingen erhållit tillstånd dertill af Egaren, eller om det nekas, efter anskaffande nöjaktig Borgen för all skada, som genom arbete kan tillskyndas Jordegaren, hos Bergmästareembetet sökt och erhållit tillstånd att detsamma anställa.

I sammanhang härmed skall det åligga inmutaren att inom den 15de nästkommande mars genom tvenne gode män låta aflemna behörig afskrift af denna mutsedel till Jordegaren eller dess rättsinnehafhafvare hvilken derefter inom tre månader, samt vid förlust af sin Jordegareandel sig tydeligen och utan förbehåll yttra bör, om han i grufvans upptagande åstundar taga del eller icke.

Slutligen föreskrifves att denna mutsedel bör inom en måna från nedan skrefne dag offentligen kungöres från Hanebo kyrkas prädikostol och med behörigt bevis derom påtecknas, vid den påföljd att i annat fall ej med medföra någon laga verkan.

Gefle den 15de Febr. år 1837

På Bergsmästareembetets vägnar

OG Öngren

Uppläst i Hanebo kyrka den 5 mars 1837
Betygar Olof Moberger P:L:

Likheten med original mutsedeln betygar J Engströmer
And, Norinder

En likalydande mutsedel är till mig såsom Jordegere aflemnad betygar

Under den 6 mars är denne afskrift emottagen och originalet påskrefvet och skall bevis inom den 6te maj till Inmutaren aflämnas om deltagande i arbete åstundas.

Två "Dagsverser"

av författaren Alf Henriksson, död 1995.

Från Sonia Embretzén i Smedjebacken har Hanebo Jul fått två dikter av Alf Henriksson som hon och även red tycker passar bra i Hanebo.

Hambo (*införd i Dagens Nyheter ca 1960*).

Hambo kommer av Hanebo socken, vad vet du om den?
Den ligger vid Kilafors i Hälsinglands magra trakter.
Snart finns där varken flickor eller unga dansanta män.
Enbart granskog som står och susar trefjärdedelstakter.

Ur **"Författarröster"** Sveriges Radios förlag.
Alf Henriksson läser egna verk.

När jag tjärade pollaren, fylldes mitt bröst av sång.
Jubel steg upp i mitt hjärta vid doften av tjära.
Den var Sveriges bidrag till jordklotets lukt en gång,
en viktig artikel, som höljde dess namn med ära.
I Londons dockor, i Kantons avlägsna hamn,
kring Bostons kajer spred den sin ljuvliga ånga
och skeppsvarven genljöd av Finlands och Hälsinglands namn.
Den fyllde passaden, den steg vid Barbados och Tonga.
Den bar solvärmda barrskogars anda till Rotterdams höst,
till Malagas vår bar den nordliga granmoars svärta.
När jag tjärade pollaren fylldes av lovsång mitt bröst,
fröjd över doften av tjära steg upp i mitt hjärta.

Erik Bruun

Erik Bruun hette en regementspräst bland karolinerna som den 11 januari 1719 avled i gästgiveriet i Hanebo. Han var då på väg från det katastrofala tåget över fjällen. Han begravdes under kyrkgolvet i Hanebo och graven finns ännu kvar. Av Kerstin Bergman har Hanebo Jul fått följande uppgifter om honom och hans förfäder, hon har i sin tur fått uppgifterna från Henrik Holm i Pargas i Finland.

Erik Bruun föddes år 1682 i Ingermanland på Karelska näset, förmodligen i sitt fädernehem på Niemis i Jäskis socken. Han var student i Dorpat 1699 och sedan i Åbo där han i universitetets matrikel finns antecknad som tillhörande den Viborgska studentnationen och hemma från Ingerm. d v s Ingermanland.

Han blev sedan regementspräst vid Åbo infanteriregemente 1708 i Viborg och följde det under den strapatsfyllda reträtten genom Finland till Västerbotten i Sverige 1714. Han deltog även i det katatrofala anfallet på Trondheim 1718 med den påföljd att han avled av sina umbäranden under återtåget. Detta skedde den 11/1 1719 i gästgiveriet i Hanebo.

Han gifte sig på Hammarstorp i Nyland 1711 med Kristina Doëst från Viborg, dotter till kontoristen Johan Doëst, från Lybeck, och Elsa Liefman. Kristina följde sin man till Sverige där hon födde honom fyra barn:

en dotter, i övrigt okänd,
en son Johan född i Alvike by i Luleå gammelstads församling 1714,
en son Heino Erik född i Nora by hörande till Ulfsunda gård i Bromma socken 1716 samt
en dotter Elsa Kristina född i Uppland i Vesterby uti Ålands socken 1719.

Kristina återvände efter fredsslutet med sina barn till Finland där de bosatte sig i Fredrikshamn.

De lyckades trots stora svårigheter arbeta framgångsrikt inom såväl hantverk och handel som inom administration och det militära i Finland där deras ättlingar ännu lever.

Den först kända medlemmen av denna släkt Bruun är:
Ertman Bruun, Eriks farfar, vilken tidigast anträffas som trumpetare vid Nyborgs och Nyslotts läns kavalleri i en rulla av år 1638. I detta regemente avancerade han sedan till ryttmästare 1660. Han köpte samma år bl a ett skattehemman i Jäskis socken i Tallikkala by vartill änkan 1684 fogade ett annat. År 1664 efterläts honom att uppta ett ödeshemman i Olkinuora(la) by i samma socken. Han levde 1677 men ej 1678 måhända stupad i danska kriget efter slaget vid Lund 1676. Han var gift med Helena Bertilsdotter. Paret hade en känd son.
Johan Bruun, Eriks far. Han var korpral vid Karelska kavalleriet 1674 och efter kommenderingar till andra förband återvände han som löjtnant till Karelska kavalleriet 1678. Ägde hemman i Rengo och Lehijärvi men bodde på Neimis i Jäskis socken. Han stupade under Stora Nordiska Kriget vid Rappin i Ingermanland 1701. Han var gift med Gertrud Freudenberg och hade med henne flera barn av blott en är känd nämligen, Erik Bruun, regementsprästen.

Källor: Bl a Axel Bergholms Sukukirja och Tor Carpelans Ättartavlor.

Lötens skola omkring 1915

Lärarinna: Ellen Johansson
Bakre raden från vänster: Helge Olsson, Tycko Norberg, Evert Pettersson, Eskil Skoglund, ?, Maja Andersson, Agnes Hjort, Signe Persson, Britta Johansson, Rut Berggren, Ester Persson, Aron Fohlin, Edwin Hjort, Halvar Jönsson, Enok Johansson, Einar Johansson.
Mellanraden från vänster: Anders Persson, Evert Vestlund, Agnes West, Karin Hedberg, Helga Jansson, Berta Fohlin, Märta Hedberg, Sally Söderkvist, Ragnhild Grot, Emma Bergkvist, Rut Hedlund, Lotta Persson, ?.
Främre raden från vänster: Helge Eriksson, Alvar Andersson, Richard Strömberg, Henning Härdin, Karl Larsson, Olle Olsson och Erik Olsson.

Fotot tillhör Bojan Grönqvist och identifieringen har Olle Björklund svarat för.

Kungl. Maj:ts

til Sverige
min allernådigste konungs
tro-man, landshöfdinge öfver Gefleborgs län,
samt Riddare af kongl.Maj:ts
Nord-stjerne Orden,
Jag

F.A.U. CRONSTEDT,

Grefwe
gör vitterligt: at althenstund

Lars Andersson uti Hanebo
Sockn och Lilltjära By hos
Mig skriftligen anhållit,
att till Torpare uppå någon del af Hem-
manet No 3 derstädes få antaga
sin Broder Nils Andersson, med de ömsesides vilkor och förbindelser, som en derom träffad och författad Afhandling innehåller och utvisar, förden skull och i förmåga af 20 § i Kongl Resolutionen den 10 September1743 och Kongl Brefvet af 12 Februari 1757, samt så vida de i Afhandligen inlåtna egor tillhöra berörda Hemman, har jag till denne Ansökning mitt bifall och samtycke härmedels lemna velat, samt honom Nils Andersson om försäkran, att så länge han sig troget, ärligt och anständigt emot hvar man upför, Torpet försvarligen häfdar och skjöter samt sina skyldigheter och förbildelser förrberörda Contract likmätigt, emot Hemmans ägaren tillbörligen upfyller såsom Torpare under berörda Hemman No 3 i Lilltjära få upeta hegn och försvar samt i utlegorne den lindring som Kongl Förordningen den 8 Marti 1770, tillåter, dock får Torpet från dess rätta Bohlstad aldrig skiljas och än mindre roteras och skattläggas Thet Vederbörande till eftereättelse händer. Gefle Slott i Landskansliet den 4 April 1787

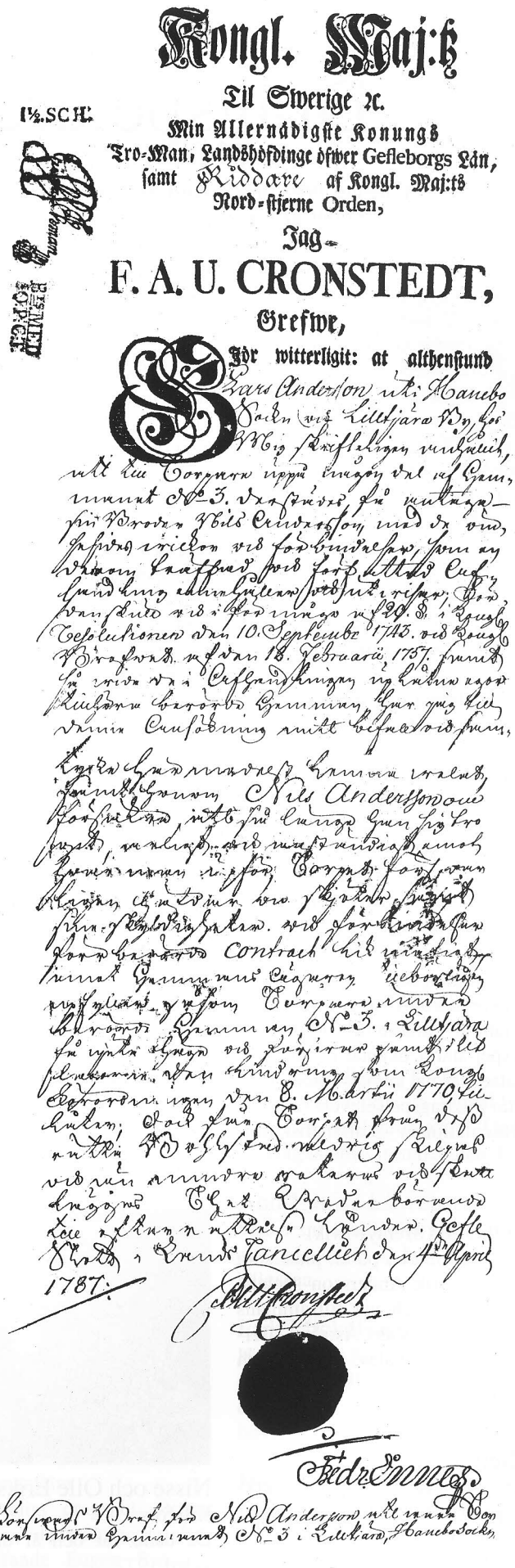
Kongl. Maj:ts
Til Sverige rc.
Min Allernådigste Konungs
Tro-Man, Landshöfdinge öfver Gefleborgs Län,
samt Riddare af Kongl. Maj:ts
Nord-stjerne Orden,
Jag
F. A. U. CRONSTEDT,
Grefwe,
Gör witterligt: at althenstund

Försvars Bref för Nils Andersson att vara Torpare under Hemmanet No 3 i Lilltjära, Hanebo Sockn.

Torparbrevet utlånat av Gunnar Flink.
Det var tydligen inte lätt att bli torpare under 1700-talet, inte bara det att landshövdingen skulle godkänna torparen utan han måste dessutom troget, ärligt och anständigt mot var man uppföra sig.

Dragspelare i Hanebo

Efter att i Hanebo Jul årgång 1995 fullgjort uppgiften att skriva om fiolspelmän i Hanebo, har nu turen kommit till en annan kategori spelmän i Hanebo, nämligen dragspelarna.

Jag drar mig till minnes att jag i slutet av presentationen av fiolspelmännen ansåg att även dragspelarna borde bli föremål för en inventering eftersom dom är väl värda detta.

Situationen är densamma som när det gällde fiolspelmännen, nämligen att risk finns att alla inte kommer med. Om så skulle vara fallet ber jag om ursäkt.

Dragspel ja. Är det inte så att detta instrument och även dess utövare fått utstå spott och spe, blivit föremål för förringande påståenden till och med även av en del fiolspelmän vilka förmodligen upplevt dragspelet som en populär konkurrent till fiolen. Ingen har väl heller kunnat undgå Sten Bromans bitska uttalanden om dragspelet.

Men – handen på hjärtat, visst är det väl härligt att höra dragspelsmusik och för min del gärna tillsammans med fiol och då går tankarna spontant till bröderna Bertilsson.

Det påstås att dragspelskulturens vagga står i Ådalen och det är nog riktigt men i rättvisans namn vill jag påstå att denna vagga är i full "gungning" även i Hanebo och vida trakter däromkring.

Rent allmänt är intresset för att lära sig spela dragspel starkt ökande i vårt land. På viss platser lär det finnas klasser som enbart består av dragspelselever.

Nu till presentationen – i alfabetisk ordning är:

Erik Andersson (Bremyr-Erik)

Han bodde i Hammaren på en plats som kallas Bremyra. Erik Andersson spelade femradigt dragspel och var tillsammans med fiolspelmannen Valo Åström eftertraktade spelmän på kalas, bröllop och logbal.

Gunnar Bergqvist, Norrbyn

Han var en storslagen dragspelare verksam som spelman till folkdanslag under många år. Han ingick också i den berömda gruppen "Bröderna Bergqvist".

Gunnar Bergqvist förekommer i en tidigare presentation av spelmän i Hanebo Jul av årgång 1995. Han avled 1978.

Anders Borg, Jordmyra, Acktjära

Han spelade tvåradigt durspel. Aarne Lundh har berättat att Daniels-Jakob brukade vandra upp till Aarnes morfar Anders Borg på söndagsförmiddagarna och medan hans rakvatten värmdes så spelade de två tillsammans bl a Norska bondvalsen och Finska valsen och en polska som Aarne inte minns namnet på.

Deras spelstunder på söndagarna blev nära nog rituella så till vida att de spelade medan rakvattnet värmdes.

Algot Edh, Bergevägen, Kilafors

Han spelade såväl durspel som femradigt dragspel och lär ha varit en duktig spelman.

Tora Edh, Kilafors

Hon spelade dragspel till husbehov.

Inge Embretzen, Sibo

Han spelar femradigt dragspel men även tvärflöjt och vibrafon. Inge är verksam som musiklärare i Örebro. Dessförinnan spelade han under halvdussinet år i Hugo Moodys orkester. En mycket duktig spelman på de instrument han trakterade. Därtill vänlig och ödmjuk till sättet och som sagt musikalisk.

Eugen Eriksson, Innantjära

Han spelade tvåradigt durspel till husbehov och är avliden sedan 20-talet år tillbaka.

Nisse och Olle Eriksson, Eh, Kilafors

De båda var och är dragspelare. Nisse avled 1977.

Under den aktiva speltiden tillsammans var deras engagemang logbaler, kalas- och bröllopsspelningar.

Personligen minns jag en logbal som SLU anordnade i Lars-Lars Hans lada i Granbo en bit från järnvägen. Många danslystna hade kommit och snart var dansen igång. Det dansades gammalt, ganska mycket vals, men även schottis och polka. De moderna danserna bestod av låtar ur schlagerområdet men även swing- och blueslåtar förekom.

Tänk Er, två dragspelare sittande i halvskymnning, utan ljudanläggning och utan komp spelande t ex S:t Louis Blues, en så kallad tryckare. Dansgolvet fullt av unga personer av vilka många numera är borta för alltid, med till synes drömmande eller beslöjade blickar, oåtkomliga för någon annan än den partner man höll i sina armar.

Det är förunderligt att man under så enkla betingelser kunde skapa sådana fina minnesvärda, ja rent av "guldkantade" uppleverlser. Jag kan inte tänka mig att det vore möjligt i vårt tidevarv. Kanske var det ett exempel på det man brukar kalla, "den gamla goda tiden".

De dragspelande bröderna Nisse och Olle spelade enkelt men frejdigt och båda var lättsamma, humoristiska och gladlynta. Viktiga egenskaper som smittar av sig till publiken och förhöjer stämningen och rent allmänt är till nytta i dansmusik- och underhållningsbranschen.

Sedan 1970-talets början är Olle medlem i Bollnäs dragspelsklubb och deltar aktivt i klubbens övningar och framträdanden.

Sven Erik Forsberg, Lövstigen, Kilafors

Han spelar femradigt dragspel och tillhör doldisarna som spelman. Körsångare i Kilafors sångarbröder.

Erik Hedberg/Geijer, Sibo, Kilafors

Enligt uppgift en fenomenal dragspelare. När han var drygt 20 år reste han till Amerika där han turnerade. Han deltog även i VM-tävling för dragspelare. En amerikan som hette Gallerini segrade.

När Erik Hedberg återkom till Sverige och Kilafors tog han sig efternamnet Geijer och lär har spelat sitt VM-program för dragspelaren Ejnar Ungh vilken var mycket imponerad av honom, berättar Rickard Strömberg.

Ville Hedberg, Hallen
Han spelade femradigt dragspel. Ibland tillsammans med Rickard Strömberg och det hände att Elgard Ungh spelade med dem.

Lars Hedlund, Västra Håkanbo
Han spelade durspel. Inga ytterligare uppgifter finns om honom.

Henning Härdin, Hallen
Enligt vad som Rickard Strömberg uppgav så spelade Henning Härdin en- och tvåradigt durspel.

Rolf Härdin, Hallen
Han spelar femradigt dragspel och är en mycket duktig dragspelare. Rolf Härdin spelar såväl svårare som lättare låtar. I unga år spelade han på många logbaler, kalas och bröllop tillsammans med sina spelkamrater.

Gunnar Höglund, Frivyvägen 26, Kilafors
Han spelar femradigt dragspel till husbehov och har tillhört Bollnäs dragspelsklubb.

Helge Johansson, Böle (Östergårds-Helge)

Han spelar femradigt dragspel eller vanligt dragspel som jag vid något tillfälle skrivit i denna inventering.
I unga år spelade vi tillsammans några gånger. Helge kom cyklande hem till mig i Acktjära med dragspelsboxen på pakethållaren. Jag tyckte mycket om att spela med honom. Visserligen var jag bortskämd med att få spela med bra dragspelare och hade till exempel min dragspelande storebror boende under samma tak i föräldrahemmet varför jag därigenom hade en av spelkompisarna "på nära håll". Brödratrion Westlings trio var etablerad på den tiden där även mellanbrodern Evert ingick på gitarr. Vi spelade på kalas, bröllop och andra festligheter.
Det kan tyckas att spelbehovet därför borde varit tillgodosett för mig, men icke sa Nicke. Jag kände att jag även ville spela med andra och där kommmer Helge Johansson in i bilden. Han spelade på ett sätt som spontant tilltalade mig och som sagt jag hade stor behållning av våra spelstunder. Nu på äldre dar tänker jag ofta på detta och hoppas att kunna få spela med honom igen och återupprepa det vi gjorde i ungdomen. Vi får se.

Johan och Per Johansson, "Grens pojkarna", Hallen
Enligt vad Rickard Strömberg ansåg så var Per den av bröderna som var duktigast att spela. Johan spelade på ett enradigt durspel. Vid en logbal på Lunds lada, Söromberge, Kilafors där bröderna Johan och Per spelade bestod deras repertoar av två! låtar varav den ena låten var Norska bondvalsen. De spelade dessa två låtar på kvällarna under en vecka som logdansandet pågick, sade Rickard Strömberg och skrattade hjärtligt åt det hela.

Arvid Carlsson, Norrbyn
Han spelade enradigt durspel. Inga andra uppgifter finns om honom annat än att han drev reparationsverkstad i Norrbyn där man nära nog kunde laga allt som brustit.

Gunnar "Mixer" Carlsson, Norrbyn
Han spelade femradigt dragspel till husbehov och var son till ovan nämnda Arvid Carlsson. Förutom sitt spelande drev han reparationsverkstaden i egen regi och utvecklades till en tusenkonstnär inom sitt gebit. Fick man problem med till exempel bilen, cykeln eller annat så fixade han det till en rimlig kostnad.

Kalle Karlsson, Kilafors
Han spelade femradigt dragspel i liten omfattning, enligt Rickard Strömberg.

Eje Larsson, Hallen
Han spelar vanligt dragspel till husbehov. Uppgifter om hans aktivitet som dragspelare saknas dock.

Per Larsson, Innantjära
Han spelarde vanligt dragspel. Birger Jonsson, Innantjära vilken lämnat upplysningarna begträffande Eugen Eriksson och Per Larsson, kände inte till i vilken omfattning och vilken typ av engagemang Per Larsson hade under sin dragspelsgärning samt tillägger att Per Larsson varit död i nära nog 50 år.

Wiks Lars Larsson, Sibo
Om honom är endast känt att han spelade enradigt durspel.

Artur Lundh, Kvarnböle

Han spelade enradigt durspel. Kyrkvaktmästare under många år. Dessutom välmeriterad auktionist med ett rikt mått av humor. Personligen minns jag syföreningsauktionerna i Acktjära skola där Artur Lundh svingade klubban och fällde många roliga komentarer.

Aarne Lundh, Kvarnböle
"Från fäder har det kommit, till söner skall det gå." (Naturligtvis även till döttrar). Detta ordstäv stämmer alldeles utmärkt eftersom Aarne är son till Artur Lundh och har förmodligen "smittats" av faderns spelande. Aarne är en av medlemmarna i den populära durspelsgruppen Pysbälgarna där han spelar tvåradigt durspel, med bravur.

Verner Lundh, Hallen
Han var bror till Aarne Lundh och även han spelade enradigt durspel.

Knut Lundberg, Kilafors
Han spelade ofta på logbal varvid han trakterade vanligt dragspel. Under en färd på svag is brast isen och han drunknade.

Ann-Louise Löwenstein, Lilltjära
Sedan sju år tillbaka spelar hon tvåradigt durspel och även hon är medlem i Pysbälgarna.

Erik Mickelsson, Norrfly
Han spelar femradigt dragspel och bor numera i Bollnäs. Här är det fråga om en duktig dragspelare som spelar till husbehov.

Kjell Nilsson, Hallen
Enligt Rickard Strömberg är Kjell en duktig dragspelare.

Torsten Norin, Sandsveden
Han spelar femradigt dragspel. Inga övriga uppgifter har stått att få om honom.

Axel "Kingen" Olsson, Kilafors

Han spelar femradigt dragspel på ett sätt som vittnar om kunnighet, säkerhet och respekt för musik samt är i full gång med sitt spelande.

Gustav Olsson, Granbo (Jönses-Gustav)

Enligt vad brorsonen Erik Olsson uppgav vid samtal spelade Gustav Olsson femradigt dragspel och i yngre dagar var han med och spelade på logdans, bland annat vid Tångmo lada i Granbo.

Herbert Olsson, Västra Håkanbo

Han spelade femradigt dragspel och brukade spela tillsammans med en fiolspelman som hette Rönnlund. Denne var från den del av Håkanbo som inte tillhörde Hanebo, enligt vad Hugo Westlund uppgivit.

Göran Palm, Kilafors

Här är det fråga om en jazzdragspelare av hög dignitet. Allround beträffande olika former av musik. Dock ligger jazzmusiken bäst till som hans paradgren och på detta område är han mästerlig. Dessutom är han pianist i Kilafors storband och till vardags musiklärare i Bollnäs Kommun, Granbergsskolan.

Göran Palms kvartett startade 1980 och har medverkat i Riksradion, Radio Gävleborg, ett antal engagemang på jazzklubbar och dragspelsgalor. Kvartettens stil är en blandning av swing-, be-bop- och latinamerikanskt.

Några axplock ur recensioner: – "Som Göran Palm hanterar bälgaspelet kan man inte annat än förstummas." – "Göran Palms kvartett, landets kanske bästa i genren." – "Göran Palm spelar rörligt, tekniskt drivet dragspel som för tankarna till Clifford Browns trumpetspel" o s v (Gefle Dagblad, Östersundsposten, Dalademokraten m fl).

Pysbälgarna

Roland Persson, Kilafors

Han spelade durspel från sex års ålder och fick i 10-års åldern ett pianodragspel. När han var 15 fick han spela med Olle Johnny på ett uppträdande som denne hade vilket var en upplevelse för Roland. Han hade även en egen trio en tid. Numera spelar han kontrabas med Pysbälgarna. Tidigare spelade han i olika orkestrar bl a Härjes.

Så har vi kommit till bokstaven S som i Sonefors, men först en som heter

Johan Sköld, Tönsen

Han spelade enradigt durspel. Tyvärr saknas uppgifter i övrigt om honom.

Evald Sonefors, Granbo

När det nu har blivit Evald Sonefors som står i tur att bli beskriven i sin roll som dragspelare så anser jag att vi i rättvisans och anständighetens namn utropar honom till den mest kände av alla dragspelare i Hanebo, ja även vida omkring, långt utanför Hanebo.

Eftersom jag känner Evald mycket väl och har haft förmånen att få spela med honom tar jag mig friheten att skriva mera om honom än vad jag gjort beträffande de andra i denna inventering.

Han började spela dragspel i 11–12 årsåldern och när han var i 14 års ålder startade han sin musikerbana med att spela på privata fester, bröllop, kalas, barndop och "andra olyckor" som han själv uttrycker det.

Under omkring ett års tid spelade han med fiolspelmannen Valo Åström vilket var en lärorik tid för Evald eftersom Valo var en duktig spelman. Vid denna tidpunkt började Evald lära sig noter och grep i övrigt tillfället att få lära sig så mycket som möjligt av Valo.

Därefter bildade Evald tillsammans med Folke Solne på fiol och Stig Dahn, gitarr en trio och hade en mångfald engagemang.

När Evald var i 20-års åldern deltog han i olika dragspelstävlingar. Vid den första tävlingen blev han trea men året därpå segrade han i Hälsingemästerskapet och blev en kort tid därefter norrlandsmästare efter att ha segrat i Norrlandsmästerskapet.

När det blev dags för Svenska Mästerskapet kunde han på grund av ohälsa, problem med hjärtat, inte ställa upp. Lars Skoglund från Bergvik vilken blev tvåa i Hälsingemästerskapet tävlade i stället för Evald.

Evald var sjukskriven i ett år och sedan han tillfrisknat började han att spela igen. Det blev spelning i olika gäng, i revygäng och cabareer. Han turnerade även med Rune Grönqvist, Roland Persson och Stig Dahn under ett par års tid.

När så Torsten Adenby ringde från södra Sverige och ville att Evald skulle åka till Karlstad och kompa Snoddas, var det hela igång. Under nära 20 år turnerade Evald och Snoddas tillsammans och for land och rike runt men under tiden, så mycket den tillät, började Evald och Lennart Rådberg att spela duetter tillsammans.

Evald kände ett behov av att spela annan musik än de ganska anspråkslösa låtar som Snoddas framförde från sin repertoar. Evalds och Lennarts produktion blev omfattande och omtyckt med fina arrangemang och otroligt samspel.

Jämsides med spelandet tillsammans med Lennart var Evald studiomusiker vid skivinspelningar i Stockholm samt radioprogram varvid han spelade bakgrundsmusik till olika solister och även då Snoddasskivorna spelades in.

Han turnerade även med Andrev Walther. Andra musiker som Evald samarbetade med vare Tore Svanerud, Egon Kjerrman, Arvid Sundin och Stig Holm, några av dåtidens superkändisar inom musikgenren. Evald spelade också med Gösta Nilsson, Gävle vilken besatt en kvalitet som imponerade stort på honom.

Tord Åhman var en annan sångare som Evald hade ett stort samarbete med och svarade för arrangeringen av låtarna på en LP där Tord Åhman var sångsolist. Komporkestern bestod förutom Evald av musiker från Sundsvall; Sven och Gisela Englund fiol, Per Nordlander cello, Kjell Sundling gitarr, Lars Johansson kontrabas och Andrea Amadei elpiano.

Jag håller nästan på att glömma bort att under en period på 1950-talet förekom Calle Östlunds kvartett ganska flitigt i radion. Det var således Calle och Evald på dragspel, jag på kontrabas och en gitarrist från Järvsö som heter Bengt Flygerfeldt. Denna period är åtminstone för mig synnerligen minnesvärd och Evald var även i den gruppen en storhet på sitt dragspel.

Numera har Evald trappat ner sitt spelande men håller ändå kontakten med musik och dragspel vid liv eftersom han repererar och stämmer dragspel och vid mitt besök hos honom fanns ett dragspel som inlämnats av dragspelsvirituosen Sone Banger.

Utmärkande för Evald Sonefors är att han hyser en bestämd uppfattning om musik. Han anser att musiken skall vara genuin och akustisk samt ogillar inblandning av cyntar och liknande instrument vilket ofta förekommet till exempel i vår fina folkmusikskatt. Han nämner Åsa Jinder som ett exempel och hävdar att hennes fina spel på nyckelharpa skulle låta ännu finare om hon spelade ensam utan inblandning av en cynt.

Ja detta var Evalds evangelium och jag/vi önskar honom lycka och välgång i sitt arbete som instrumentmakare och att han håller fast i sina ideal.

Sölve Sonefors, Granbo

Han är en yngre bror till Evald och inspirerad av dennes dragspelande bestämde han sig för att också han skulle spela dragspel och började i 8-års åldern. När han gick i klass 4 eller 5, Sölve är litet osäker hur det var på den punkten, spelade han i radion till sammans med broder Evald. Han tror att han var i 12–13-års åldern när detta skedde.

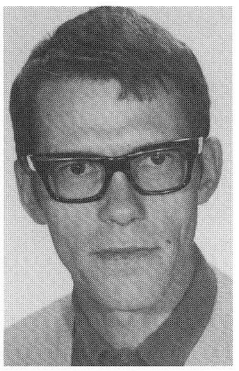

Jag minns att jag hörde Sölve spela vid en tillställning i Granbo skola för många år sedan. Han kunde kanske vara i 12-års åldern. Jag har aldrig blivit så imponerad någon gång. Att se denna unga grabb med ett stort dragspel spelande den ena låten efter den andra och hur han spelade, det var storslaget, felfritt utan missar, taktfast och med ett imponerande flyt.

Samma år som Sölve bestämde sig för att sluta spela dragspel ställde han upp i Svenska Juniormästerskapet i Sundsvall, söndagen den 18 februari 1951, och segrade. Han var således 15 år när han blev Svensk Juniormästare.

Efter dragspelandet övergick Sölve till piano och blev en fin pianist.

Han och jag blev kollegor eftersom vi båda spelade först i Hugo Moodys orkester och senare i Uno Westlings orkester.

Jag har många gånger frågat mig hur Sölves framtid som dragspelare skulle ha gestaltat sig om han hade fortsatt på detta instrument, med tanke på att han vid 15-års ålder blev svensk juniormästare. Jag får en känsla av att dragspelssverige gick miste om en stjärna genom Sölves "ödesdigra" beslut att helt upphöra med att spela dragspel.

Rickard Strömberg, Kilafors

Han var född i Hanebo församling. När han var i 7-års åldern fick han ett äkta Magdeburgerspel av sin far och började spela på detta enradiga instrument. I 16-års åldern började han att spela fiol och under sin fiolspelargärning "brottades" han med dom svåra 16-dels låtarna som Östarna, Jon Erik Hall och de övriga "häxmästarna" hade på sin repertoar. Rickard Strömberg lärde sig en hel del fiolteknik av Elgard Ungh, son till Ejnar Ungh.

Det är dock som utövare på enradigt durspel som han finns med i denna inventering.

Kort tid efter mina samtal med honom avled han den 23 juni 1997 och i och med hans bortgång förlorade vi en fin människa, en verklig hedersman av den gamla stammen. Som spelman var Rickard Strömberg pålitlig och säker med ett stort mått musikalisk trygghet.

Ove Strömberg, Kilafors

Jag upprepar ordstävet; "från fäder har det kommit, till söner ska det gå." Ove är son till Rickard Strömberg. Utöver enradigt durspel trakterar Ove även gitarr, luta och fiol samt är medlem i Pysbälgarna.

I en klippbok framgår synliga bevis på en mångfald framträdanden av Ove och fadern, även radioprogram och det måste kännas tillfredställande för Ove att minnas dessa framträdanden tillsammans med fadern.

Joel Svedberg, Järnvägsgatan 33B Kilafors

Han spelar femradigt dragspel och tillhör gruppen aktiva dansmusikutövare med egen orkester "Joels trio". En sympatisk person, lugn och sansad men med glimten i ögat.

Kjell Söderström, Västansjö

Han är pianodragspelare på ett mästerligt sätt med kringliga låtar på repertoaren.

Han har för kort tid sedan släppt en CD med egna låtar spelade av Sone Banger från Los.

Kjell får utan tvekan tillhöra "storfräsargruppen".

(En personlig fundering och rekommendation. Nästa CD skulle jag vilja höra Kjell Söderström himself spela. Till detta är han med god marginal kvalificerad.)

Ejnar Ungh, Hallen

En dragspelare av hög klass, enligt Rickard Strömberg. Ejnar Ungh turnerade runt om i landet samt även i Norge. Han gifte sig med en kvinna från Norge. Till yrket var han barberare och han spelade med förkärlek valser ur Czardasfurstinnan samt andra valser t ex Gulaschbaronen. Dessa låtar framförde han med stor bravur, intygar Rickard Strömberg vilken hörde honom spela många gånger.

Edvin West, Hängnan, Sandsveden

Rickard Strömberg berättade att Edvin West var en duktig dragspelaree. Han spelade femradigt dragspel och spelade bland annat på logbal m m. Det var ofta vanligt att man bjöd spelmän på brännvin under förevändning att det blev mera fart på den och att de spelade "bättre".

Vid ett tillfälle spelade Edvin West på dans i Tönsen och där blev han bjuden på alkoholdrycker i sådan mängd att han föll omkull. Det blev inte av för honom att resa sig utan han låg kvar på golvet resten av natten och fortsatte att spela och folk dansade utan att låta sig bekomma.

Så kunde det gå till ibland, sade Rickard Strömberg.

Håkan West

Han spelade dragspel. Rickard Strömberg hade dock ingen ingående kännedom om denne utöver namnet och att han var dragspelskunnig.

Uno Westling, Acktjära

Hoppsan! Här gäller det verkligen att hålla objektivitetens fana högt, hur det nu ska gå.

Det här är min storebror som sorgesamt nog inte finns längre. Det jag har att skriva om honom det gör jag utan att tänka på vare sig objektivitet eller subjektivitet.

Han och jag började spela ungefär samtidigt. Jag tog fiollektioner av Oskar Andersson i Kvarnböle men Uno lärde sig själv. Han var envis till tusen och resultat blev det, anser åtminstone jag.

Litet senare började mellanbrodern

Evert att spel gitarr och så var det hela i gång.

I sitt spelande påminde Uno om Gunde Svan. Denne "fisåkte" aldrig och det gjorde inte Uno heller. Det var ett tryck från första tonen till den sista och svetten rann i strömmar på honom. Han spelade femradigt dragspel bör väl också tilläggas.

Under vår verksamma speltid tillsammans hade vi bröder verkligen roligt med många vackra minnen som lever kvar hos broder Evert och mig.

Albert Westlund, Västra Håkanbo

Han spelade femradigt dragspel. Sonen Hugo Westlund, vilken är meddelare av dessa dragspelares namn och övriga uppgifter, poängterar att Västra Håkanbo tillhörde Hanebo. (Det gäller således Albert, Anton och Jenny Westlund samt Tora Edh och Lars Hedlund.)

Anton Westlund, Kilafors

Han föddes i Lotan och bodde där tills han var i nioårsåldern och efter en del flyttningar inom Hanebo hamnade han i Börn, Kilafors. Han prövade en del sysslor t ex flottare, skogsarbetare samt reste land och rike kring som dragspelsförsäljare av Hagströms spel. Det var emellertid bistra tider och han nödgades upphöra med försäljningsjobbet. Han blev fiskhandlare och detta arbete höll han på med i 40 år.

Redan tidigt var han musikintresserad och fick innan han började skolan ett litet dragspel av en av bröderna. Det var så det började. När han blev äldre spelade han till dans på olika platser, ofta tillsammans med Erik Geijer och Ejnar Ungh. Anton spelade femradigt dragspel och han kan räknas som synnerligen välrenommerad.

Hugo Westlund, Kilafors

Den här personen höll jag nära nog på att glömma bort. Det kan bero på att jag känner honom som fiolspelman, men han kan ju även spela femradigt dragspel och tillhör dragspelarsläkten Westlund. Han har vidare bidragit på ett förtjänstfullt sätt med foto och uppgifter om en hel del dragspelare.

Jenny Westlund, Kilafors

Hon spelar dragspel till husbehov.

Pigg Per-Olov Vestlund, Piggens, Västansjö

Enligt uppgift var han en duktig durspelare efter vilken det finns en och annan låt. Han bodde från början i Västansjö men flyttade sedermera till brukets bostäder på söder i Kilafors, nära Sibo.

Pigg Per-Olov får avsluta denna "kavalkad" av dragspelare i Hanebo. Uppgiften att skriva om Er har varit både spännande och stimulerande om än en smula jobbigt eftersom jag tog en paus och passade på att njuta av den härliga sommaren och sköt på grund härav skrivandet framför mig. Därför "drabbades " jag av en intensiv period då jag kände att nu brådskar det.

Det blev till slut 54 dragspelare såväl levande som icke levande.

Jag vill tacka Er alla som hjälpt mig att kunna fullfölja uppdraget. Uppgifterna om alla dessa dragspelare som jag erhållit av Er samt alla foton som Ni välvilligt lånat ut har haft stor betydelse och förhöjt värdet av det skrivna.

Tack Ni alla och lycka till med Er glädjespridande musik.

Hugo Westling

Detta har skett under 1997

Årsmötet hölls i Hanebo Församlingshem söndagen den 20 april. Före mötesförhandlingarna som leddes av Sven Lönn underhöll ungdomsgruppen "Grovt och grant" med musik och efter förhandlingarna kåserade Sune Söderholm kring och om sina bilder med temat "hemma".

Den 6-8 juni hölls en durspelstämma vid Norrlandsport, Hembygdsföreningen deltog med försäljning av slöjd. Det var ett välbesökt arrangemang och alla vädergudar visade sig på bästa humör. På lördagen under själva stämman var det kapprodd med kyrkbåtar.

Den 15 juni hölls en välbesökt friluftsgudstjänst vid soldattorpet i Acktjära varvid också förekom barndop. C:a 125 personer deltog. Efter gudstjänsten kaffe i skolan.

Midsommarhelgen inleddes 19 juni med att klä stången vid Lövlundskolan och den 20, midsommarafton, restes stången och ungdomar ur Hanebo-Segersta Folkdanslag dansade. Ett arrangemang tillsammans med Lövlundskolan.

Villberga Hembygdsförening besökte Hanebo den 27 juni i en fullastad buss. Utsikten från toppen av skidbacken beundrades, Knupbodarna, Linskäkten, kyrkan, församlingshemmet och Hembygdsgården besöktes också. Guider var Harald Olsson och Erland Ericsson. Bussresenärerna bjöds på ostkaka vid Hembygdsgården ock kaffe med lövlundskaka på Lövlundskolan.

Den 6 juli i samband med vandringen från Västansjö till kyrkan serverades kaffe på Hembygdsgården då det även bjöds på spelmansmusik av Bollnäsbygdesn Spelmanslag. Drygt 160 personer besökte Hembygdsgården denna dag.

Den 8 juli drog Hugo och Thomas Westling över 200 personer till soldattorpet i Acktjära.

10 juli var det dags för Nyckelharpans Dag på Hembygdsgården. Många spelmän och fin musik. Denna dag besöktes Hembygdsgården av c:a 450 personer.

Den 12 juli var det dags för Harald Olsson att återigen berätta sägnen om dansen på Hårgaberget och Hälsinge Hambon startade. Massor med besökare till serveringen .

Den 14 juli lekafton på Hembygdsgården med Anna-Lisa Olsson som ledare och 50-60 barn och föräldrar deltog.

Den 15 juli gamla hantverk som t ex hyvling av golvplankor i fogbänk, spinnande av "skakonga", bindning av björnmossmattor, rotslöjd och svepteknik bl a visades på Hembygdsgården . C:a 225 personer tittade på.

Veteranbilar och -motorcyklar visades den 16 juli, Ett arrangemang som drog över 400 besökare.

Dans på lövad loge var det den 16 juli då Pysbälgarna spelade upp på logen vid Lars-Abrams men endast 60-talet deltagare.

Linskäkten i Svedja återinvigdes den 18 juli med invigningstal av förre kommunalrådet Erik Skoglund men vattenbristen gjorde att inte hjulen kunde snurra. 60 intresserade kom till invigningen.

Den 26 juli gästades Hembygdsgården av en busslast kolonilottodlare från Falun. Harald Olsson guidade.

Vatten fanns det tillräckligt den 5 augusti då det var dags för Hanebo att svara för arrangemangen under Linveckan i Bollnäs. Denna gång gick det att köra linskäkten och visa hur det kunde gå till då linhanteringen var viktig i landskapet. Besökarantalet c:a 60.

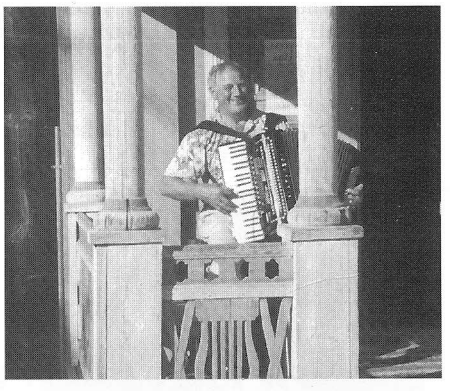

Den 3 augusti anordnades fest på Hembygdsgården för alla dem som under sommaren ideellt arbetat med verksamheten. Föreningen bjöd på sotare och Kjell Söderström underhöll.

Forts nästa sida

NORLANDERSKA DONATIONSSTIFTELSERNA

Rapport från Norlanderska donationsstiftelsernas verksamhet

Detta är den sjunde rapporten och därmed har ytterligare ett år lagts till de övriga och bl a har styrelsen fördelat en hel del pengar till Kilafors- och Segerstabor och till föreningar i Kilafors och Segersta.

Vid sitt sammanträde den 4 december 1996, beslutade styrelsen att fördela ca 700 00 kronor. Det totala antalet ansökningar var 49 stycken och de lyckliga som kom i åtnjutande av avkastningen blev bl a:

Studerande: Sara Olsson, Frivy, Hanna Hedlund, Bruksåkern, Anna Engman, Lilltjära.

Övriga: Kilafors Sångarbröder, Hem och Skola Kilafors, Föreningen Landabanan, Kilafors Storband, Kilafors fotoklubb, Bygdeföreningen Sörsockna i Hanebo, Kilafors Bygde- och kulturförening, Hanebo hembygdsförening för Hanebo Jul, Acktjära byförening, Segersta bygdegårdsförening Klippan, Granbo bandyklubb, Lilltjära bygårdsförening, Kilafors amatörteaterförening, Lilltjära vävstugeförening och Kilafors IF, Norrlandsportens alpina klubb samt Landafors SK för ungdomsledarutbildning.

Under förutsättning av att styrelsens villkor uppfylls beviljades bidrag till Torkel Bratt, Sandviken, Sven-Olof Olsson, Bofara och Hanebo Framtid.

Vid rapporten i fjolårets Hanebo Jul, berättade jag om att styrelsen beslutat att bidraga till **offentlig utsmyckning av Kilafors** och för detta ändamål beslutades att avsätta 250 000 kronor samt att uppdraga åt presidiet, som består av ordf Mats Lövenstein och v ordf Birgitta Norinder och sekr Sune Baggström att ta fram förslag på tänkbara konstnärer som kan komma i fråga till utsmyckningen. Som adjungerad i frågan har Landstingets kultursekreterare Jörgen Dahl anlitats. Platsen som är aktuell för placering av konstverket är nere vid stationsplanen. Ärendet har sysselsatt presidiet en hel del under året och tre konstnärer har inbjudits att lämna förslag på utsmyckningen. Förslagen skulle vara inlämnade till mitten av augusti 1997 och styrelsen skulle därefter ha tagit sitt beslut om vilket konstverk som skulle komma ifråga. Vid styrelsesammanträdet den 24 september beslutades emellertid att uppskjuta beslutet, i avvaktan på inhämtandet av kompletteringar, till efter årsskiftet 1997/98.

Man kan i alla händelser redan nu konstatera, att vilket beslut styrelsen än fattar om det konstverk som skall smycka Kilafors kommer olika uppfattningar om konstverket att framhållas. Konstverk och offentlig utsmyckning har tydligen alla en bestämd uppfattning om oavsett om det är föreställande eller nonfigurativ konst till och med vem som skall utföra utsmyckningen. Styrelsen kommer sannolikt att får kritik hur man än beter sig.

Under året har ytterligare bidrag beviljats för kulturella aktiviteter. Således har Bollnäs Ungdomsorkesters Kilaforsungdomar fått ett bidrag för musikresa till Salzburg. Hanebo församling har fått ett bidrag för att möjliggöra Folkteaterns framförande av uppsättningen "I undrens tid". Hanebo-Segersta kyrkbåtsroddare har ur 1997 års avkastning beviljats ett engångsbidrag om 100 000 kronor.

Eftersom donationsstiftelsernas medel är placerade i aktier och andra börskänsliga handlingar är det glädjande att inga negativa förändringar har kunnat konstaterats hittills under 1997, men utfallet verkar inte komma upp i samma gynsamma nivå som under 1996. I alla händelser var stiftelsernas sammanlagda marknadsvärde vid årsskiftet 1996/97 drygt 16 miljoner kronor.

Som vanligt kan ingen rapport om utdelningen av 1997 års avkastning ske, på grund av att detta sammanträde är förlagt till den tidpunkt då denna upplaga av Hanebo Jul gått i tryck.

God Jul och Gott Nytt År
önskar
Sune Baggström
sekreterare i stiftelserna

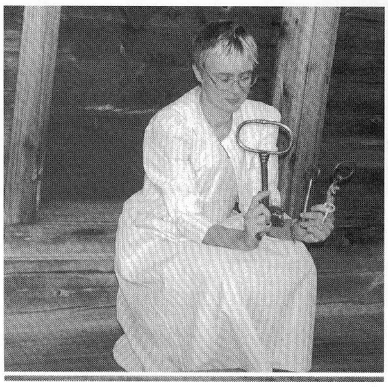

Guiden i Fågelsjö.

Lördagen den 9 augusti bussresa till Fågelsjö Gammelgård. 33 deltagare på arrangemanget som var tillsammans med "måndags-gruppen" på Lövlundskolan.

Under året har föreningen köpt tomten och den sk serveringsbyggnaden vid hembygdsgården Lantmäteriförrättningen hölls i januari månad.

Taket på linskäkten har under året tjärats och dammen påbyggts.

Brunnsöverbyggnaden på soldattorpstomten i Acktjära har reparerats.

God Jul och Gott Nytt År

tillönskar följande företag

SKOGENS KOL AKTIEBOLAG
KILAFORS
Tel 0278-65 04 00 Växel

Åsa's Salong
GRANBO
Tel 0278-65 23 60

BRODDANS RESTAURANG AB
Dagens rätt måndag–fredag 11–14
A LA CARTE - FULLST. RÄTTIGHETER
0278-65 02 05

Föreningsbanken
i Hanebo
Tel 0278-65 07 65, 65 11 36

HB bildboxen
FOTOGRAFER
Tore Jonsson
0278-65 31 83
010-650 15 49
Hans Öhlander
0278-65 41 89

HÄLSINGE-STUGOR
KILAFORS – 0278-65 06 15

Handelsbanken
Kilafors
Tel 65 00 34, 65 10 80

KILAFORS FÄRG
Spektrum FÄRG·VÄGG·GOLV·BILLACK·PARFYM
823 22 Kilafors, tel 0278-65 01 30, 65 02 50

All-Ekonomi i Kilafors
BOKFÖRING - BOUPPTECKNING
Else-Maj Persson
Tel 0278-65 00 88

SOCKENBOLAGEN
Hanebo–Segersta Försäkringsbolag
Box 99 • 823 22 Kilafors • 65 12 51

GARNTJÄNST
823 80 KILAFORS
0278-65 90 00

Flinks Radio TV
Tel 0278 - 65 01 78 KILAFORS
Försäljning - Service

NILSSON MOTOR KILAFORS
0278-65 04 41, 65 05 45
SUZUKI ARCTIC CAT

Vivi-Annes Hårservice
Industrigatan 1
823 30 KILAFORS
Tel 0278-65 08 72

STRIDHS RÖR & HEMSERVICE HB
KILAFORS 0278-571 04, 010-253 74 48
Tel 0278-65 71 04
Biltel 010-262 38 61

Kilafors Begravningsbyrå
Järnvägsgatan 14, 823 30 Kilafors
Tel 0278-65 07 20

Kjell Nilssons Åkeri
Hallen
0278-65 10 66

BRIAB Kilafors AB
0278 - 65 92 00

interflora
Linblomman
i Kilafors AB
Järnvägsg. 14 823 30 KILAFORS
Tel 0278-65 07 20

KILAFORS Järn & Byggt
Järnvägsgatan 31, tel 0278-65 00 56

KILAFORS KRAB REVISION AB
KARIN MARCUS ULF

Enar Pettersson Biltrafik AB
Tel 0278-65 01 54
KILAFORS

Carins Allklipp
– KILAFORS –
– Tel 0278-65 10 18 –

AWL SWEDSTAB
0278-65 14 40

Hylanders KILAFORS
...DÄR KLÄD VI OSS...
Tel 0278-65 00 31

SKOPARET Kilafors
0278-65 04 85

Sälls El & Mek
Lennart Säll
Gusbo 7150, 823 91 KILAFORS
Tel 0278-65 40 11

SIBOKIOSKEN AB
Bo och Birgitta Johansson
KILAFORS
Tel 0278-65 03 74

Det lönar sig . . .
ICA marknad
KILAFORS 0278-65 00 05

TAGE's ALLBYGG AB
KILAFORS
0278-65 03 51
Tage Rahm 010-253 71 35

KAMO ELEKTRISKA
KILAFORS
Tel 0278-65 40 73

Du är alltid välkommen till
KONSUM KILAFORS
Öppet alla dagar till kl 19.00
Tel 0278-65 01 28

OWE'S BUSSRESOR
När det gäller bussresor
för små och stora grupper
Granbo 4202, 823 91 Kilafors
0278-167 00, 65 21 16. Bil.tel 010-295 49 50

Hambo **GRILLEN**
KILAFORS
Tel 0278-65 00 00

Nyboms bil och motor
823 21 Kilafors, 0278-65 07 50

Sörens **Dragspelsshop**
Kilafors 0278-65 06 00

Utsiktstornet på Hårgaberget fick tak under förra året och en del reparationer utfördes. Foto: Ivar Svedén.

Öppethållande 1998

Hembygdsgården i Hårga

5 juli – 19 juli
kl 13.00 – 20.00

Säfstorpet Acktjära

14 juni kl 10.00 – 14.00
7 juli kl 16.00 – 19.00

Durspelsstämma

5 – 6 juni 1998
Norrlandsporten
Hanebo

Välkomna!

Hälsar
Stämmokommittén

Pris 40:–